

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

Analiza rozwiązań prawnych i określenie poziomów emisji zapachowej dla wybranych gałęzi przemysłu i przedsięwzięć, mogących powodować uciążliwości zapachowe

Umowa nr DPN/19/2025

ZAMAWIAJĄCY:

Ministerstwo Klimatu i Środowiska

Departament Ochrony Powietrza i Negocjacji Klimatycznych

ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa

ZESPÓŁ AUTORSKI:

Kierownik projektu - prof. dr hab. inż. Jerzy Zwoździak

Ekspert nr 1 - dr inż. Łukasz Szalata

Ekspert nr 2 - radca prawny Wojciech Dyszy

Ekspert nr 3 - mgr inż. Maksym Byelyayev

Wiceprezes Zarządu

Eko-Biegły®

Kancelaria Zarządzania Środowiskiem Sp. z o.o.

prof. dr hab. inż. Jerzy Zwoździak

PREZES ZARZĄDU

Eko-Biegły®

Kancelaria Zarządzania Środowiskiem Sp. z o.o.

dr inż. Łukasz Szalata

Wojciech Dyszy

radca prawny

WR-1746

Główny Specjalista
ds. inżynierii ochrony środowiska

Eko-Biegły®

Kancelaria Zarządzania Środowiskiem Sp. z o.o.

mgr inż. Maksym Byelyayev

Sfinansowano ze środków
**NARODOWEGO FUNDUSZU
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ**

Eko-Biegły® ul. Puławska 221
Kancelaria Zarządzania Środowiskiem Sp. z o.o. 50-150 Wrocław
NIP 898-22-04-492, tel./fax 71 79 00 00
REGON 922221965 - ekobiegly.pl

27.11.2025

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Analiza ustawodawstwa krajowego w tym wskazanie przepisów prawa odnoszących się do badanego zakresu przedmiotu opracowania	7
3. Regulacje prawne obowiązujące w Unii Europejskiej.....	9
3. Przeanalizowanie obecnych standardów emisji, norm jakości powietrza ze szczególnym uwzględnieniem związków chemicznych odczuwalnych zapachowo w tym metod pomiarowych i badawczych.	11
3.1 Obecnie obowiązujące standardy.....	12
3.2 Metody pomiarowe i badawcze	13
4. Ustalenie determinanty w stwierdzeniu wymogu objęcia standardem przedsięwzięć realizujących procesy technologiczne mogące powodować uciążliwość zapachową	15
4.1 Ustalenie determinanty oraz ustalenie próby referencyjnej ilości zgłoszeń.....	16
4.2 Wskazanie sposobu stwierdzenia wymogu dostosowania, formy kontroli i egzekucji dostosowania przedsięwzięć	18
4.2.1 Analiza i ocena wymogu określenia wykazu przedsięwzięć czy instalacji wymagających specyficznych warunków funkcjonowania ograniczających uciążliwości zapachowe	20
4.3 Ustalenie procedury administracyjnej dla umożliwienia regulacji przedsięwzięć w zakresie emisji związków chemicznych odpowiedzialnych za uciążliwość zapachową.....	27
4.4 Ustalenie progów wyczuwalności dla wybranych związków chemicznych nieuwzględnionych dotychczas w standardach regulacyjnych.....	28
4.4.1 Wskazanie sposobu badawczego na ustalenie progów wyczuwalności zapachowych dla substancji zapachowych nie wskazanych w wykazie	34
4.5 Wskazanie poziomów emisji/imisji.....	35
4.6 Uwzględnienie terenów wrażliwych w ustaleniu poziomów odniesienia dla substancji zapachowych	36
4.7 Ustalenie udziału emisji niezorganizowanej i zorganizowanej wraz ze wskazaniem metody pomiarowej i badawczej do wyznaczenia emisji niezorganizowanej	37
4.8 Ustalenie zakresu jakościowego i ilościowego badania gazów stanowiących emisję	39
4.9 Stosowanie referencyjnej metody obliczenia dyspersji zanieczyszczeń w powietrzu	40
4.9.1 Zmienność percentyla - czas wprowadzenia emisji	42
5. Możliwości wprowadzenia odstępstw od stosowania standardu	43
5.1 Regulowane wprowadzanie emisji w zależności od warunków pogodowych.....	43
6. Narzędzia i sposoby ewidencji i transferu danych.....	44
7. System kontroli przestrzegania standardu.....	46
7.1 Sposób analizowania emisyjności przedsięwzięć powodujących uciążliwość zapachową oraz sposób interwencji w przypadku naruszenia ustalonych poziomów.....	47

- 7.2 Zakres i metody monitoringu przedsięwzięć objętych ewidencją z odniesieniem do wprowadzenia możliwości pomiaru ciągłego wraz ze wskazaniem metody pomiarowej 48
8. Wskazanie propozycji rozwiązań regulacyjnych do wdrożenia w ustawodawstwie krajowym. 49

1. Wprowadzenie

Przedmiotowe opracowanie pod nazwą: „Analiza rozwiązań prawnych i określenie poziomów emisji zapachowej dla wybranych gałęzi przemysłu i przedsięwzięć, mogących powodować uciążliwości zapachowe” zostało opracowane na podstawie umowy nr DPN/19/2025 z dnia 24 czerwca 2025 r. zawartej pomiędzy Ministerstwem Klimatu i Środowiska reprezentowanym przez Pana Piotra Łyczko - Zastępcę Dyrektora Departamentu Ochrony Powietrza i Negocjacji Klimatycznych, a Eko-Biegły Kancelarię Zarządzania Środowiskiem Sp. z o.o. we Wrocławiu reprezentowaną przez Pana dr inż. Łukasza Szałatę – Prezesa Zarządu i Pana prof. dr hab. inż. Jerzego Zwoździaka – Wiceprezesa Zarządu.

Przedmiotowy dokument zawiera weryfikację możliwości wdrożenia w Polsce wymagań dotyczących systemu zarządzania jakością powietrza w zakresie uciążliwości zapachowych w zakresie dwóch głównych zagadnień:

1. Propozycja koncepcji rozwiązań legislacyjnych, które mogą być zastosowane w Polsce w celu ograniczania uciążliwości zapachowej.
 - a) Na podstawie przeprowadzonego rozeznania w polskim porządku prawnym, należy przedstawić zarys regulacji i koncepcję przepisów prawnych, które mogą zostać wprowadzone w celu uzupełnienia obowiązujących ustaw.
 - b) Odnosząc się do wyznaczonych we wcześniej zlecanych materiałach eksperckich i kreślonych w nich sektorach działalności, które oddziałują na zapachową jakość powietrza, należy przeprowadzić analizę i ocenę, które z przedsięwzięć czy instalacji, powinny mieć określone specyficzne warunki funkcjonowania, ograniczające uciążliwości zapachowe.
 - c) Określenie, które z wyznaczonych przedsięwzięć, mogących oddziaływać na zapachową jakość powietrza, powinny mieć określone wartości odniesienia dla emitowanych do powietrza substancji lub związków, a które powinny mieć wyznaczoną dopuszczalną wartość stężenia zapachowego.
 - d) Zapewnienie wsparcia doradczego na etapie konsultacji wewnątrzresortowych i międzyinstytucjonalnych w trakcie opracowywania projektu ustawy przez Ministerstwa Klimatu i Środowiska.
2. Wyznaczenie procedury i metodyki oceny zapachowej jakości powietrza dla przedsięwzięć
 - a) Przedstawienie propozycji procedury administracyjnej, podczas której będzie można wyznaczyć poziom uciążliwości zapachowej, funkcjonujących instalacji czy zakładów produkcyjnych i wypracowanie ścieżki dostosowawczej w tym zakresie.
 - b) Zależnie od zaproponowanego podziału przedsięwzięć (na podstawie pkt. 1c), należy zaproponować odpowiednią metodykę pomiarową, metodykę poboru próbek i monitoringu uciążliwości zapachowej na potrzeby postępowań administracyjnych.
 - c) Wskazanie metodyki prognozowania uciążliwości zapachowej planowanych przedsięwzięć.
 - d) Na podstawie ekspertyz Ministerstwa Klimatu i Środowiska, dostępnej wiedzy i zasobów naukowych w zakresie poziomów stężeń zapachowych dla wskazanych w części 1c opracowania, grup przedsięwzięć, zaproponować poziomy dopuszczalne stężeń zapachowych.

Z działalnością gospodarczą oraz przemysłową człowieka wiąże się emisja substancji zapachowych (odorów). Odory mają często charakter naturalny i nie są jednoznacznie określane jako substancje toksyczne lub groźne dla człowieka, jednak ich natężenie może powodować wyraźny dyskomfort psychiczny u osób zamieszkujących dany obszar, czyli mogą wywoływać uciążliwość zapachową, której charakterystykę i opis obejmuje niniejsze opracowanie.

Problematyka odorów – uciążliwości zapachowych stanowi istotne zagadnienie w ujęciu potencjalnego oddziaływania na środowisko zakładów różnych branż technologicznych na terenie Polski, co do zasady również w innych krajach Unii Europejskiej. Należy wyraźnie podkreślić, iż w chwili obecnej ustawodawstwo krajowe pomimo wielu prób uregulowania problemu nie reguluje w sposób bezpośredni wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu, a w konsekwencji standardów środowiskowych związanych z emisją substancji zapachowych.

Oddziaływanie związane z uciążliwością zapachową zakładów produkcyjnych jest istotnym źródłem konfliktów społecznych. W jakim stopniu emisje związków zapachowych wpływają na uciążliwość zapachową w otoczeniu źródła emisji, zwłaszcza gdy znajdują się tam obszary mieszkalne, staje się istotnym problemem. W tym celu realizowane są zarówno badania terenowe, jak i symulacyjne wykorzystujące modele transportu i rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w atmosferze. W ekspertyzie przeanalizowano ustawodawstwo krajowe, w tym wskazano przepisy prawa odnoszące się do badanego zakresu oraz odniesiono się do regulacji prawnych obowiązujących w Unii Europejskiej. Omówiono również obecnie obowiązujące standardy emisyjne, normy jakości powietrza, ze szczególnym uwzględnieniem związków chemicznych odczuwalnych zapachowo oraz metody pomiarowe i badawcze emisji i imisji, metody prognozowania rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu i ustalono determinanty odorowych przedsięwzięć realizujących procesy technologiczne mogące powodować uciążliwość zapachową oraz procedury administracyjne i regulacje prawne w zakresie emisji związków chemicznych odpowiedzialnych za uciążliwość zapachową. Ponadto, określono zakres kontroli przedsięwzięć powodujących uciążliwość zapachową. Stwierdzono duże rozbieżności między poszczególnymi podejściami zarówno w kraju jak i w Unii Europejskiej.

Na uwagę zasługuje fakt, iż z danych uzyskanych z Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wynika, że w latach 2010-2022 Inspekcja Ochrony Środowiska rozpatrzyła odpowiednio:

- 2015 r. – 1664 skarg z zakresu zanieczyszczenia powietrza, w tym 982 dotyczyło uciążliwości zapachowej (59 %),
- 2016 r. - 1255 skarg z zakresu zanieczyszczenia powietrza, w tym 657 dotyczyło uciążliwości zapachowej (52,9 %),
- 2017 r. - 1565 skarg z zakresu zanieczyszczenia powietrza, w tym 689 dotyczyło uciążliwości zapachowej (44 %),
- 2018 r. - 3333 skarg z zakresu zanieczyszczenia powietrza, w tym 2647 dotyczyło uciążliwości zapachowej (79,4 %),
- 2019 r. - 3396 skarg z zakresu zanieczyszczenia powietrza, w tym 2330 dotyczyło uciążliwości zapachowej (69,2 %),
- 2020 r. - 3456 skarg z zakresu zanieczyszczenia powietrza, w tym 2467 dotyczyło uciążliwości zapachowej (71,4 %),

- 2021 r. - 3425 skarg z zakresu zanieczyszczenia powietrza, w tym 2565 dotyczyło uciążliwości zapachowej (74,9 %),
- 2022 r. - 4196 skarg z zakresu zanieczyszczenia powietrza, w tym 3419 dotyczyło uciążliwości zapachowej (81,4 %),
- 2023 r. - 4099 skarg w zakresie uciążliwości zapachowej,
- 2024 r. – 5652 skarg w zakresie uciążliwości zapachowej,
- I połowa roku 2025 r. – 2354 skarg w zakresie uciążliwości zapachowej.

W ostatnich latach największy udział w skargach i zgłoszeniach, dotyczących uciążliwości zapachowej mają skargi z sektora produkcji, w drugiej kolejności z sektora komunalnego (w tym w większości z gospodarki odpadami). Skargi z sektora chowu i hodowli rolniczej kształtują się na poziomie 5%.

Poniżej przedstawiono ilość skarg i wniosków rozpatrzonych przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska z podziałem na sektor działalności w okresie 01.01- 31.12.2023 r. wraz z udziałem w ogólnej liczbie zgłoszeń:

- Chów i hodowla zwierząt 170 (4,15%)
- Gospodarka odpadami 1030 (25,13%)
- Gospodarka ściekowa 251 (6,12%)
- Produkcja 1728 (42,16%)
- Usługi 353 (8,61%)
- Inne 567 (13,83%)

RAZEM 4099 (100,00%)

Ilość skarg i wniosków rozpatrzonych przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska z podziałem na sektor działalności w okresie 01.01- 31.12.2024 r. wraz z udziałem w ogólnej liczbie zgłoszeń:

- Chów i hodowla zwierząt 231 (4,09%)
- Gospodarka odpadami 1745 (30,87%)
- Gospodarka ściekowa 550 (9,73%)
- Produkcja 2003 (35,43%)
- Usługi 254 (4,49%)
- Inne 870 (15,39%)

RAZEM 5653 (100,00%)

Ilość skarg i wniosków rozpatrzonych przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska z podziałem na sektor działalności w okresie 01.01- 31.12.2025 r. wraz z udziałem w ogólnej liczbie zgłoszeń:

- Chów i hodowla zwierząt 112 (4,76%)
- Gospodarka odpadami 659 (27,99%)
- Gospodarka ściekowa 171 (7,26%)
- Produkcja 909 (38,62%)
- Usługi 104 (4,42%)
- Inne 399 (16,95%)

Eko-Biegły Kancelaria Zarządzania Środowiskiem Sp. z o.o.®

ul. Purkyniego 1, PL 50-155 Wrocław, Tel./Fax: 71 342 38 81
E-Mail: ekobiegly@ekobiegly.pl Internet: www.ekobiegly.pl
KRS 0000474400 REGON 022221965, NIP 8982204492

RAZEM 2354 (100,00%).

Konkludując w 2025 r do Ministerstwa Klimatu i Środowiska wpłynęły apele licznych organizacji pozarządowych w celu usprawnienia procedury oceny oddziaływania na środowiska oraz wielokrotne interpelacje i interwencje poselskie. O unormowanie przepisów w zakresie uciążliwości zapachowych wystąpienie do Ministerstwa Klimatu i Środowiska skierowali:

- Rzecznik Praw Obywatelskich,
- Zarząd Związku Miast Polskich,
- Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych,
- Marszałkowie Województw Dolnośląskiego, Mazowieckiego i Małopolskiego,
- Prezydent Miasta Wrocławia,
- Prezydent Miasta Świdnica,
- Rada Miejska w Skawinie,

- stąd przedmiotowa praca podejmując próbę wdrożenia legislacji w zakresie uciążliwości zapachowej w Polsce.

2. Analiza ustawodawstwa krajowego w tym wskazanie przepisów prawa odnoszących się do badanego zakresu przedmiotu opracowania

W ramach niniejszej ekspertyzy stosowano następujące definicje:

- Substancja zapachowa – jest to substancja, której odpowiedni poziom stężenia jest wyczuwalny zapachowo.
- Zapach – to wrażenie zmysłowe odbierane przez narząd węchu, powstające w wyniku działania substancji chemicznych na receptory węchowe znajdujące się w jamie nosowej.
- Uciążliwość zapachowa – stężenie substancji zapachowo czynnej w powietrzu, przy którym czas narażenia prowadzi do odczucia dyskomfortu węchowego.
- Poziom stężenia substancji zapachowej – jest to stężenie substancji wyczuwalnej zapachowo, które może spowodować uciążliwość zapachową.
- Emisja – ilość substancji chemicznych wprowadzanych bezpośrednio do powietrza w jednostce czasu, w wyniku działalności gospodarczej przez podmiot korzystający ze środowiska,
- Imisja – stężenie substancji chemicznych w określonym miejscu w środowisku, będące skutkiem emisji tych substancji ze źródła.
- Obiekt – stanowi instalację w rozumieniu art. 3 pkt 6 ustawy POŚ, która w ramach korzystania ze środowiska wynikającego z eksploatacji, powoduje emisje do powietrza substancji zapachowych.
- Emitor – jest to miejsce wprowadzania emisji do powietrza w sposób zorganizowany.
- Strefa występowania emisji substancji zapachowych – stanowi obszar, w którym zlokalizowano więcej niż jeden obiekt, który może powodować uciążliwość zapachową.
- Dopuszczalne poziomy odniesienia – ustalony na mocy regulacji dopuszczalny poziom wartości stężenia substancji zapachowych w powietrzu na terenach chronionych, który nie może być przekroczony przez emisje powodowaną w wyniku eksploatacji obiektu.

- Graniczne parametry wprowadzenia emisji – warunki wprowadzenia emisji do powietrza przez obiekt (takie jak: temperatura gazów, prędkość wylotu gazów, przepływ gazów, wysokość emitora, przekrój emitora, rodzaj emitora) ze źródeł zorganizowanej emisji w trakcie normalnej eksploatacji, przy których nie zostanie przekroczony dopuszczalny poziom odniesienia.
- Graniczna emisja – stanowi łączną wartość ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza przez obiekt ze źródeł zorganizowanej emisji w trakcie normalnej eksploatacji przy ustalonych parametrach wprowadzenia emisji, która nie spowoduje przekroczenia dopuszczalnego poziomu odniesienia.
- Percentyl – wartość stężenia substancji chemicznej, której nie przekracza określony procent wszystkich godzinnych stężeń zarejestrowanych w roku kalendarzowym.
- Organ kontrolujący – właściwy terytorialnie Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska.
- Organ nadzorujący – właściwy terytorialnie starosta powiatowy lub prezydent miasta.
- Teren chroniony – obszar, w którym ludzie przebywają stale lub wymagający szczególnej ochrony przed uciążliwością zapachową. Do tych można zaliczyć obszary:
 - pod zabudowę mieszkaniową,
 - pod szpitale i domy pomocy społecznej,
 - pod budynki związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży,
 - na cele uzdrowiskowe,
 - na cele rekreacyjno-wypoczynkowe,
 - pod zabudowę mieszkaniowo-usługową.

Przedmiotem regulacji prawnych, o których mowa w niniejszym opracowaniu, jest ograniczenie uciążliwości zapachowej realizowane poprzez zarządzanie stężeniem substancji chemicznych charakteryzujących się zapachem stanowiących emisję do powietrza z działalności podmiotów i powodujące uciążliwość dla ludzi przebywających na stałe na danym obszarze. Regulacje odnoszą się do działalności gospodarczej obiektów, które powodują emisję substancji chemicznych o uciążliwości zapachowej.

Podstawą prawną do regulacji emisyjności i wpływu na środowisko stanowi ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. 2025 r. poz. 647 ze zm.) (dalej „POŚ”), która wprowadza ramy możliwego korzystania ze środowiska. Ustawodawstwo krajowe na chwilę obecną zasadniczo nie reguluje wartości emisyjnych dla substancji zapachowych w powietrzu. Niemniej jednak na podstawie art. 222 ust. 5 ustawy POŚ ustala się celowość wprowadzenia obwarowań związanych z wartościami odniesienia substancji zapachowych w powietrzu. Zgodnie z przywołanym przepisem - Minister właściwy do spraw klimatu, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, może określić, w drodze rozporządzenia, wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu i metody oceny zapachowej jakości powietrza. W związku z czym, istnieje bazowy zarys prawny co do określenia możliwości wprowadzenia regulacji prawnych dla emisyjności substancji zapachowych. Zgodnie z w/w cytowanym artykułem regulację emisyjności substancji zapachowych należy ustalić w formie rozporządzenia, jak to miało miejsce w przypadku regulacji wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu, czyli pozostałych zanieczyszczeń. Rozporządzenie regulujące emisyjność substancji zapachowych powinno być zróżnicowane w zależności od przeznaczenia lub sposobu zagospodarowania terenu i określać:

– obligatoryjnie:

- 1) wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu;
- 2) dopuszczalne częstości przekraczania wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu;
- 3) okresy, dla których uśrednia się wyniki pomiarów substancji zapachowych w powietrzu;

– fakultatywnie:

- 4) czas obowiązywania wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu;
- 5) zależność wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu lub dopuszczalnych częstości przekraczania wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu od jakości zapachu;
- 6) rodzaje instalacji, dla których ilości gazów lub pyłów dopuszczonych do wprowadzania do powietrza ustala się, uwzględniając wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu.

Podobny zakres regulacji został wprowadzony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz.U.2010.16.87 z dnia 2010.02.03) (dalej „rozporządzenie w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu”), który dotyczy niektórych substancji wprowadzanych do powietrza bez klasyfikacji według poziomu uciążliwości zapachowej tych substancji.

Przyjąć należy, że forma prawna regulacji odnoszących się do wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu powinna być zbliżona do istniejących regulacji w zakresie poziomów odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu. System zarządzania emisjami obecnie obowiązujący nie wymaga zmiany, bowiem jest wystarczająco precyzyjny i pozwala na osiągnięcie wymaganego ograniczenia oddziaływania wywołanego emisją obiektów.

3. Regulacje prawne obowiązujące w Unii Europejskiej

Regulacje prawne Unii Europejskiej mające transpozycję w prawie polskim odnoszą się w zasadzie do regulacji emisji z instalacji zaliczanych do instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. 2014 r. poz.1169) – tzw. instalacji IPPC wymagających posiadania pozwolenia zintegrowanego, które powinny spełniać wymogi zgodne z Najlepszymi Dostępnymi Technikami (zwane „BAT”). Z kolei najlepsze dostępne techniki są ustalane, dla poszczególnych rodzajów instalacji, na mocy Decyzji wykonawczych Komisji (UE) zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE (zwane „konkluzję BAT”). Warto podkreślić, że zakres ustalenia konkluzji BAT dla poszczególnych rodzajów działalności jest dość zawężony tzn. odnosi się tylko do niektórych rodzajów działalności w zakresie uciążliwości zapachowej.

Jeżeli nie wprowadzono konkluzji BAT, przyjmuje się za referencyjne posługiwanie się dokumentami BREF – jest to dokument referencyjny dotyczący najlepszych dostępnych technik (BAT) dla

poszczególnych branż przemysłu, który został opracowany przed ustaleniem konkluzji BAT i na podstawie którego tworzone konkluzję BAT.

Dla instalacji wymagających posiadanie pozwolenia zintegrowanego, ustala się w szczególności dopuszczalną wielkość emisji gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza:

- 1) wymienionych w konkluzjach BAT, a jeżeli nie zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej - w dokumentach referencyjnych BAT;
- 2) objętych standardami emisyjnymi.

W związku z powyższym, jeżeli wielkość emisji gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza ustalono w konkluzjach BAT i dokumentach referencyjnych BAT, przyjmujemy je zgodnie z tymi wymaganiami (mają pierwszeństwo, chyba że krajowy standard emisyjny jest niższy).

W pozwoleniu zintegrowanym określa się - dla instalacji wymagających uzyskania pozwolenia zintegrowanego - zakres i sposób monitorowania wielkości emisji zgodny z wymaganiami dotyczącymi monitorowania określonymi w konkluzjach BAT.

Jeżeli konkluzje BAT nie zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej oraz nie został wydany dokument referencyjny BREF, dopuszczalną wielkość emisji z instalacji ustala się uwzględniając potrzebę przestrzegania standardów emisyjnych i standardów jakości środowiska.

Nieprzekraczanie wielkości emisji wynikającej z zastosowania najlepszych dostępnych technik nie zwalnia z obowiązku dotrzymania standardów jakości środowiska.

W pozwoleniu zintegrowanym można określić - dla instalacji wymagających uzyskania pozwolenia zintegrowanego - zakres i sposób monitorowania wielkości emisji w zakresie wykraczającym poza wymagania dotyczące monitorowania określone w konkluzjach BAT, jeżeli przemawiają za tym szczególne względy ochrony środowiska.

Na podstawie powyższego, w celu określenia wartości dopuszczalnych emisji do powietrza należy:

1. Zweryfikować obecność konkluzji BAT dla konkretnego przemysłu
2. Zweryfikować obecność dokumentu referencyjnego BREF dla konkretnego przemysłu
3. Zweryfikować obecność krajowego standardu emisyjnego dla przedmiotowej instalacji
4. W przypadku obecności wartości emisji w dokumentach referencyjnych BAT i BREF oraz standardu emisyjnego krajowego, należy posługiwać się wartością bardziej rygorystyczną

W przypadku braku obecności wartości emisji w dokumentach referencyjnych BAT i BREF oraz standardu emisyjnego krajowego, należy odnieść się do wartości określonych w rozporządzeniu w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu.

Niemniej jednak, jeżeli chodzi o regulacje odnoszące się szczególnie do emisji związanej z uciążliwością zapachową, to regulacje unijne obejmują jedynie konkluzję BAT w szczególności wartości określone na podstawie OUe/m^3 (liczbie europejskich jednostek zapachowych). Niektóre kraje europejskie posiadają swoje poziomy odniesienia określone w OUe/m^3 . Dodatkowo niektóre kraje europejskie

wprowadzają zasięg oddziaływania ustalany na podstawie zachowania ustalonego poziomu odniesienia w granicach odpowiedniej odległości od obiektu. Ponadto, zmieniano percentyl w zależności od istnienia obiektu.

W praktyce krajów europejskich takich jak Belgia, Francja, Niemcy, Holandia, Włochy stosuje się właśnie w/w układ zarządzania emisją odorów. Wprowadzano również możliwość decydowania organu o podejmowaniu czynności administracyjnych związanych z ograniczeniem tej emisji na podstawie obecności skarg mieszkańców. W tym układzie istnieje możliwość przeprowadzenia analiz i wprowadzenie dodatkowych obostrzeń dla obiektu¹²³⁴⁵. Wielka Brytania wprowadza również stopniowe uwzględnienie skarg mieszkańców tj. pojedyncza skarga inicjuje wstępną ocenę, kilka skarg od różnych gospodarstw domowych nakłada obowiązek przeprowadzenia pełnego dochodzenia. W takim układzie skargi są rejestrowane, a organ dokonuje oceny⁶. W Holandii obowiązuje wymóg badania każdej skargi dotyczącej zapachów. Gminy i regiony stosują tzw. klachtenonderzoek, czyli „dochodzenie w sprawie skargi”⁷. We Włoszech proponuje się stosować, że ciągłe lub liczne skargi uruchamiają procedurę oceny uciążliwości zapachowej, tzw. „accertamento di molestia olfattiva”⁸.

3. Przeanalizowanie obecnych standardów emisji, norm jakości powietrza ze szczególnym uwzględnieniem związków chemicznych odczuwalnych zapachowo w tym metod pomiarowych i badawczych.

Wprowadzenie do środowiska zanieczyszczeń gazowych i pyłowych w związku eksploatacją instalacji stanowi korzystanie ze środowiska, natomiast korzystanie ze środowiska wykraczające poza ramy korzystania powszechnego obwarowane jest (z wyjątkiem przypadków tzw. korzystania zwykłego zgodnie z art. 4 ust. 3 ustawy POŚ) obowiązkiem posiadania pozwolenia. W ramach wydawanych pozwoleń określa się zakres korzystania ze środowiska, który jest determinowany zachowaniem standardu jakości środowiska. Standard jakości środowiska w przypadku emisji do powietrza często regulowany na podstawie standardu emisyjnego, czyli dopuszczalnej wielkości emisji, którą obiekt może wprowadzać do środowiska. Natomiast standard emisyjny dla obiektów nie posiadających wprost wskazanych wartości emisji na mocy prawa, ustalany jest na podstawie zachowania wartości odniesienia niektórych substancji w powietrzu.

¹ Arrêté du 22/10/18 relatif aux prescriptions générales applicables aux installations relevant du régime de la déclaration avec contrôle périodique au titre de la rubrique n° 2731-3 de la nomenclature des installations classées pour la protection de l'environnement

² Neufassung der Ersten Allgemeinen Verwaltungsvorschrift zum Bundes-Immissionsschutzgesetz (Technische Anleitung zur Reinhaltung der Luft – TA Luft) Vom 18. August 2021

³ Beleidsregel geur door milieubelastende activiteiten (niet-veehouderijen) 2025, Geldend van 25-07-2025 t/m heden

⁴ RAAD VOOR VERGUNNINGSBETWISTINGEN ARREST van 28 oktober 2022 met nummer RvVb-UDN-2223-0193 in de zaak met rolnummer 2223-RvVb-0086-UDN

⁵ § 4.4.135 - L.R. 23 settembre 2021, n. 39. Norme per la prevenzione e la limitazione delle emissioni odorigene

⁶ Guidance: Odour guidance for Local Authorities, Department for Environment, Food & Rural Affairs, 15 June 2011

⁷ IPLO (Informatiepunt Leefomgeving)

⁸ Procedura operativa di gestione degli episodi di disturbo olfattivo (phase A) - Linea Guida 35/DT ARP AE

Zgodnie z ustawą POŚ standardy emisyjne w zakresie wprowadzania gazów lub pyłów do powietrza ustala się dla niektórych rodzajów instalacji, odpowiednio jako:

- 1) stężenie gazów lub pyłów w gazach odlotowych lub
- 2) masa gazów lub pyłów wprowadzana w określonym czasie, lub
- 3) stosunek masy gazów lub pyłów do jednostki wykorzystywanego surowca, materiału, paliwa lub powstającego produktu.

Standardy emisyjne w zakresie wprowadzania gazów lub pyłów do powietrza mogą zostać zróżnicowane w zależności od:

- 1) rodzaju lub skali działalności, procesu technologicznego lub operacji technicznej, terminu wydania pozwolenia na budowę lub pozwolenia na użytkowanie, terminu złożenia wniosku o wydanie pozwolenia na budowę lub pozwolenia na użytkowanie, terminu oddania do użytkowania lub zakończenia użytkowania, terminu dalszego łącznego czasu użytkowania – w przypadku instalacji i źródeł spalania paliw;
- 2) skali działalności lub roku produkcji - w przypadku urządzeń spalania lub współspalania odpadów.

System pozwoleń w krajowym ustawodawstwie został określony w ramach POŚ, gdzie wyróżnia się poszczególne rodzaje pozwoleń, w tym pozwolenie na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza.

Funkcjonują także pozwolenia zintegrowane, które obejmują wszystkie sektorowe pozwolenia z wyłączeniem niektórych rodzajów pozwoleń wodnoprawnych. Pozwolenia, o których mowa powyżej, mogą nie zostać udzielone, jeżeli eksploatacja instalacji może powodować przekroczenie standardów emisyjnych i/lub przekroczenie standardów jakości środowiska.

3.1 Obecnie obowiązujące standardy

Jak wskazano wcześniej, w ustawodawstwie krajowym emisja substancji zapachowych wprost nie jest regulowana. W szczególności należy wskazać, że jedynym punktem odniesienia dla regulacji prawnych emisji substancji zapachowych stanowią regulacje Unii Europejskiej mające transpozycję na przestrzeń krajową poprzez konkluzje BAT. Wadą istotną z punktu widzenia regulacji na podstawie konkluzji BAT jest bardzo wąski zakres regulacji, który ogranicza się do dedykowanych rodzajów działalności przemysłowej oraz procesów jednostkowych. Powyższe oznacza, że duży zakres procesów i działalności nie podlega regulacjom w zakresie uciążliwości zapachowej. Kolejną wadą jest forma określenia stężenia substancji zapachowych, która jest wyrażona w jednostkach O_{Ue}/m³. Przedmiotowa jednostka stanowi stężenie określone w tzw. liczbie europejskich jednostek zapachowych (O_{Ue}) w jednym metrze sześciennym w warunkach znormalizowanych, mierzone metodą olfaktometrii dynamicznej zgodnie z normą EN 13725. Wada stosowania tej jednostki wynika z braku wymiaru wielkości fizycznej w układzie SI. Wynika to z faktu, że tzw. jednostka zapachowa (O_{Ue}/m³) jest jednostką umowną, wyznaczaną w badaniach metodą olfaktometryczną na podstawie subiektywnej percepcji zapachu przez panel oceniających i stanowi de-facto ocenę zapachu poprzez jego natężenie

ustalane na podstawie oceny człowieka opartej na fizjologicznej percepcji zapachu. W konsekwencji nie jest możliwe przypisanie tej jednostce jednoznacznego wymiaru fizycznego (np. masy, objętości, energii), co uniemożliwia stosowanie OUe/m^3 w sensie ścisłym jako wielkości fizycznej. Konsekwencją powyższej wady przedmiotowej jednostki jest brak możliwości oceny dyspersji tych zanieczyszczeń w powietrzu wykorzystując formę OUe/m^3 i dopuszczalnego stopnia percepcji przez ludzi.

Istniejące standardy emisji na poziomie krajowym regulują wyłącznie niektóre zanieczyszczenia emitowane do środowiska nie odnosząc ich do kryterium uciążliwości zapachowej. Regulacje krajowe niektórych zanieczyszczeń ustalone zostały na podstawie rozporządzenia w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu.

W cytowanym rozporządzeniu wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu wyrażane są w mikrogramach na metr sześcienny ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), uśrednione dla okresu jednej godziny i roku kalendarzowego, jak również w przypadku opadu substancji pyłowej w $\text{g}/(\text{m}^2 \times \text{rok})$. Klasyfikacja poszczególnych substancji odbywa się poprzez stosowanie numeracji CAS (tj. Chemical Abstracts Service Registry Number).

Regulacje w zakresie wartości odniesienia dla substancji zapachowych powinny obejmować podobny zakres, jak w przypadku cytowanego rozporządzenia. Forma tej regulacji zasadniczo nie powinna się różnić, bowiem intencją jest ustalenie granicznych wartości emisji dla obiektów (rozumiano przez to standard emisyjny) i utrzymanie tej emisji na poziomie nie powodującym przekroczeń granicznych stężeń zanieczyszczeń (rozumiano przez to wartości odniesienia) na terenach chronionych (wrażliwych).

Dodatkowo, należy wskazać, że regulacje w niniejszym zakresie powinny zastąpić zakres standardów emisyjnych odnoszących się do uciążliwości zapachowej ustalonej na mocy konkluzji BAT dla poszczególnych rodzajów działalności. Wynika to przede wszystkim z uwagi na większą dokładność wprowadzanych przedmiotowych regulacji, a także braku możliwości stosowania podwójnych standardów.

3.2 Metody pomiarowe i badawcze

Zasadniczym elementem w ustaleniu regulacji w zakresie standardów jakości środowiska, odnoszących się do zachowania akceptowalnego oddziaływania związanego z uciążliwością zapachową, a w szczególności wprowadzenia ram prawnych odnoszących się do wartości odniesienia dla substancji zapachowych – są metody badawcze, tj. pomiarowe dla identyfikacji i weryfikacji przestrzegania wyznaczonych standardów.

Obecne regulacje w zakresie badania i opomiarowania emisji odnoszą się do substancji w powietrzu ustalonych na mocy rozporządzenia w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu. Warunki, jak również akceptowalne metody badawcze są regulowane na mocy rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 7 września 2021 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji (Dz. U. 2023 r. poz. 1706).

Regulacje w zakresie pomiarów i badań środowiskowych odnoszą się do ustalenia normy badawczej, pomiarowej i wykonania badań za pośrednictwem referencyjnych jednostek badawczych. Powyższe opisuje art.147a ustawy POŚ.

W ramach niniejszych regulacji odnoszących się do wartości odniesienia w powietrzu dla substancji zapachowych proponuje się zachować obecne standardy w zakresie pomiarów i badań pod warunkiem rozszerzenia zakresu badawczego.

Obecnie zakres badawczy obejmuje wymóg odniesienia się do substancji wykazanych w cytowanym wyżej rozporządzeniu. Natomiast w przypadku substancji zapachowych nie można przewidzieć wszystkich substancji, które mogą stanowić zanieczyszczenie i powodować uciążliwość zapachową, z uwagi na złożoność i różnorodność zachodzących procesów realizowanych w ramach działalności obiektu. W tym celu, zakres badawczy wymaga rozszerzenia pod kątem wymaganym do identyfikacji substancji. Rozszerzenie zakresu badawczego, o którym mowa, powinno obejmować możliwość identyfikacji każdej substancji w gazach odlotowych, która jest charakterystyczna pod kątem występowania zapachu. W tym celu wymaga się stosowania metody badawczej polegającej na chromatografii gazowej ze spektrometrią mas. Przedmiotowa metoda pozwala na zidentyfikowanie wszystkich substancji znajdujących się w gazach.

Warunkiem stosowania przedmiotowej metody jest wymóg odczytu wszystkich zidentyfikowanych substancji na chromatogramie. Wynikiem wykonanego badania jest zestaw substancji występujących w gazach odlotowych i stanowiących emisję do powietrza obiektu.

Ważne jest podkreślenie, że pozostałe pomiary na emitatorach, czyli ustalenie prędkości przepływu, temperatury, wilgotności gazów, a także parametrów emitora – powinny być realizowane zgodnie z obecnie obowiązującymi metodami.

W celu zbadania obiektu pod kątem wymogu stosowania niniejszych regulacji, należy wykonać badania zgodnie z metodą opisaną w powyższym zakresie dla wszystkich emitatorów przez które wprowadzane są emisje do powietrza. Emitorem, w danym przypadku, jest każde miejsce wprowadzania emisji do powietrza z obiektu.

Badanie obiektu pod kątem występowania emisji substancji zapachowych należy realizować wykorzystując dostępne metody badawcze. Etap badania obiektu pod kątem występowania emisji substancji zapachowych dotyczy wszystkich obiektów w strefie występowania emisji substancji zapachowych. Strefa występowania emisji substancji zapachowych stanowi obszar, w którym zlokalizowano więcej niż jeden obiekt, które mogą powodować uciążliwość zapachową. Badanie obiektu odbywa się w okresie normalnej jego eksploatacji.

W przypadku stwierdzenia przez organ nadzorujący, że działalność obiektu może powodować uciążliwość zapachową, następuje realizacja etapu badawczego. Badanie obiektu w ramach tego etapu obejmuje realizację czynności związanych z ustaleniem udziału zorganizowanej emisji w stosunku do niezorganizowanej, ustalenie charakterystyki jakościowej i ilościowej emisji zorganizowanej, analizy dyspersji zanieczyszczeń w powietrzu wraz z odniesieniem do zachowania wartości odniesienia dla substancji zapachowych.

Stwierdzenie obowiązku wykonania badania dla funkcjonującego już obiektu może następować w trybie nałożenia obowiązku wykonania przeglądu ekologicznego w trybie art.237 oraz 240 ustawy POŚ (koszt ponosi korzystający ze środowiska). Na podstawie wykonanego przeglądu weryfikowana jest możliwość przekraczania dopuszczalnych wartości odniesienia dla substancji zapachowych w powietrzu na terenach wrażliwych, zaplanowane są czynności do wdrożenia w ramach dostosowania obiektu do ustalonych wartości odniesienia, a także ustalenia w zakresie terminu dostosowania się w tym zmiany/uzyskania pozwolenia na wprowadzanie gazów dla substancji zapachowych.

4. Ustalenie determinanty w stwierdzeniu wymogu objęcia standardem przedsięwzięć realizujących procesy technologiczne mogące powodować uciążliwość zapachową

Każdy obiekt prowadzący działalność i powodujący emisje do powietrza wymaga dostosowania się do regulacji dotyczących uciążliwości zapachowej, opierających się na przepisach prawnych. W ramach wprowadzanych regulacji należy wskazać obiekty, których działalność powoduje emisje substancji zapachowych wymagające kontroli.

Każdy obiekt prowadzący działalność usługową czy przemysłową, niezależnie od skali działalności, od rodzaju i charakterystyki realizowanego procesu technologicznego - podlega regulacjom w zakresie ustalenia warunków korzystania ze środowiska. Obiekt o którym mowa, podlegający regulacjom stanowi instalację w rozumieniu art.3 pkt.6 ustawy POŚ.

W przypadku występowania oddziaływania w zakresie emisji substancji zapachowych na środowisko obiekt wymaga dostosowania warunków wprowadzenia emisji pod kątem regulacji uciążliwości zapachowej, wynikającej z tej emisji. Regulacjom, w przedmiotowym zakresie, podlegają wszystkie istniejące i nowe obiekty. W przypadku objęcia regulacją obiektu istniejącego wymagany jest okres dostosowawczy. W przypadku nowych obiektów, warunkiem ich eksploatacji jest spełnienie regulacji na podstawie oceny faktycznej emisji.

Na podstawie analizy charakterystyki obiektu i realizowanych w nim procesów ustala się, czy identyfikowany obiekt stanowi instalację w rozumieniu ustawy POŚ art.3 pkt.6. W przypadku braku identyfikacji obiektu, jako instalacja, odstępuje się od zastosowania przedmiotowych regulacji w stosunku do tego obiektu.

Podobna forma zakresu regulacji została zaakceptowana, jak w przypadku ochrony przed hałasem, a w szczególności działu V ustawy POŚ. Forma regulacji w przypadku ochrony przed hałasem odnosi się do zakresu definicji zakładu, bowiem obejmuje ustalenia zachowania standardów badanych w imisji, w tym uwzględniając wszystkie źródła emisji hałasu również liniowe, co z punktu widzenia ograniczenia hałasu jest istotne. W danym przypadku pojęcie imisji odnosi się do ustalonej judykatury sądowo-

administracyjnej w zakresie rozumienia pojęcia imisji na gruncie art. 144 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. 2025 r. poz.1071 z późn. zm.)⁹¹⁰¹¹.

W przypadku regulacji emisji gazowych do powietrza, w szczególności substancji uciążliwych zapachowo, technicznie możliwym jest regulowanie oddziaływania poprzez badanie emisji. W danym przypadku, regulacje prawne w odniesieniu do emisji są możliwe technicznie do realizacji w porównaniu do imisji. Biorąc pod uwagę powyższe ustalono, że regulacje w przedmiotowym zakresie są technicznie możliwe w odniesieniu do instalacji w rozumieniu ustawy POŚ art.3 pkt.6.

Kwalifikacja działalności polega na ustaleniu, czy działalność zidentyfikowanego obiektu może powodować uciążliwość zapachową. Przedmiotowy etap dotyczy wszystkich obiektów objętych regulacją. Działalność niektórych obiektów nie wymaga uregulowania, jeżeli ich działalność nie powoduje uciążliwości zapachowej. Identyfikacja wymogu dostosowania się do regulacji stanowi spełnienie warunku występowania uciążliwości zapachowej.

Ustalenie warunku występowania uciążliwości zapachowej realizowane powinno być na podstawie uzasadnionej decyzji organu nadzorującego. Decyzja ta może zostać oparta wyłącznie na dowodach uzasadniających możliwość występowania uciążliwości zapachowej. Dowodem w ustaleniu występowania uciążliwości zapachowej z uwagi na charakter oddziaływania może być co do zasady wyłącznie zgłoszenie osoby zamieszkałej w rejonie oddziaływania przedsięwzięcia, choć w praktyce nie można jednoznacznie wykluczyć także innego źródła pochodzenia informacji nt. występowania problemu uciążliwości zapachowej. Liczba zgłoszeń oraz weryfikacja ich autentyczności może stanowić podstawę wiarygodnego dowodu.

4.1 Ustalenia determinanty oraz ustalenie próby referencyjnej ilości zgłoszeń

W celu ustalenia referencyjnej liczby zgłoszeń, należy ustalić na podstawie danych demograficznych, liczbę pełnoletnich osób zamieszkałych w rejonie oddziaływania obiektu (nie mylić z granicami administracyjnymi miasta czy gminy, do której przynależy ów rejon) oraz ich procentowego udziału w stosunku do osób zgłaszających. Udział procentowy osób zgłaszających do osób zamieszkałych w rejonie oddziaływania obiektu powinien wynosić co najmniej 50%. Przedmiotowa wartość 50% wynika z metody badawczej olfaktometrii dynamicznej, która uwzględnia przedmiotową wartość przy ustalaniu progu wyczuwalności zapachu. Ponadto przedmiotową wartość obserwuje się w badaniach naukowych¹².

Przy uzyskaniu referencyjnej liczby zgłoszeń organ nadzorujący powinien wszcząć postępowanie bez zbędnej zwłoki (działanie obligatoryjne; quasi tryb wnioskowy). W przypadku, gdy referencyjna liczba

⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2023 r. sygn.: II CSKP 1062/22 (Zakaz imisji pośrednich. Granice dopuszczalności imisji. Środki ochrony przed imisjami)

¹⁰ Wyrok Sądu Rejonowego Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie z dnia 10 kwietnia 2017 r. sygn.: III C 839/15

¹¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 17 lutego 2015 r. sygn.: I ACa 448/14 (Dochodzenie roszczeń w związku z imisjami)

¹² Nicell, J.A. (1993) 'Development of the Odour Impact Model as a regulatory strategy', Int. J. of Environment and Pollution, Vol. 4, Nos. 1/2, pp. 124—138.

zgłoszeń będzie na poziomie niższym niż wymagana, wtedy organ nadzorujący może wszcząć postępowanie kierując się zasadą równego traktowania uczestników (projektowana regulacja nie zmierza do zmiany ogólnej zasady procedury administracyjnej i prawa ochrony środowiska, w myśl której w każdej sprawie dotyczącej przeciwdziałania negatywnemu oddziaływaniu na środowisko właściwy organ może podejmować działania z urzędu).

Uzyskane zgłoszenia powinny odnosić się do obszaru, w którym oddziaływanie obiektu występuje, aby warunek wszczęcia postępowania był wiarygodny. W tym celu należy ustalić rejon oddziaływania, który stanowi obszar, w którym może potencjalnie występować oddziaływanie związane z uciążliwością zapachową. Rejon oddziaływania obiektu należy ustalić na podstawie odległości od granic badanego obiektu. Odległość od granic obiektu, w celu ustalenia rejonu oddziaływania, powinna wynosić maksymalnie 3,0 km. Rejon oddziaływania ustalony jako zasięg na poziomie 3,0 km stanowi wartość obserwowaną w europejskich źródłach prawnych odnoszących się do regulacji uciążliwości zapachowej¹³.

W uzasadnionych przypadkach, zasięg rejonu oddziaływania można zwiększyć pod warunkiem uzasadnienia możliwości występowania uciążliwości zapachowej w większym zasięgu. Uzasadnienie możliwości występowania uciążliwości zapachowej w większym zasięgu może nastąpić poprzez analizę oddziaływania obiektu, w szczególności na podstawie oceny dyspersji charakterystycznych substancji zapachowych emitowanych do powietrza z obiektu.

Każde zgłoszenie powinno być autentyczne i wiarygodne. Powyższe ocenia się na podstawie danych ze zgłoszenia w szczególności: geolokalizacji, daty zgłoszenia (z dokładnością do minuty), cykliczności zgłoszenia, unikatowości narzędzia do zgłoszenia lub ustalenia osobowości. Zgłoszenie uwzględnia się wyłącznie w przypadku zgłoszenia przez jedną osobę w odpowiedniej cykliczności, co oznacza, że kolejne zgłoszenia przez tą osobę w odpowiednim okresie czasowym nie mogą zostać uwzględnione. Geolokalizacja pozwala na weryfikację położenia osoby zgłaszającej w rejonie oddziaływania. W przypadku braku zgłoszenia w rejonie oddziaływania, przedmiotowe zgłoszenie uznaje się za niewiarygodne.

Ocena zebranych dowodów powinna następować przez kompetentny organ, jakim jest właściwe terytorialnie starostwo powiatowe po zasięgnięciu opinii od Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Ocena właściwego terytorialnie starostwa powiatowego powinna być dokonana na podstawie wszechstronnej analizy zebranego materiału dowodowego i obejmować weryfikację danych w zakresie liczb demograficznych, potwierdzenia prawidłowości wyliczonego udziału zgłoszeń (dane te Starostwo posiada w swoich zasobach).

W niektórych przypadkach może się okazać, że uciążliwość zapachowa pochodzi z kilku obiektów zlokalizowanych w jednym miejscu tworząc strefę występowania emisji substancji zapachowych. W tym przypadku, uwzględnia się wszystkie obiekty w tej strefie na warunkach solidarnych.

¹³ article 28. Arrêté du 12 février 2003 relatif aux prescriptions applicables aux installations classées soumises à autorisation sous la rubrique 2730 (traitement des cadavres, des déchets ou des sous-produits d'origine animale à l'exclusion des activités visées par d'autres rubriques de la nomenclature) (JO n° 89, 15 avril 2003)

Na podstawie liczby zgłoszeń i ich udziału i oceny przeprowadzonej zgodnie z powyższym trybem, zostaną ustalone wartości wskazujące na potencjalne występowanie uciążliwości zapachowej obiektu lub w strefie emisji substancji zapachowych i stwierdza się, czy działalność zidentyfikowanego obiektu lub obiektów może powodować uciążliwość zapachową, co uruchomi dalsze mechanizmy administracyjne.

4.2 Wskazanie sposobu stwierdzenia wymogu dostosowania, formy kontroli i egzekucji dostosowania przedsięwzięć

Analizując obecnie obowiązujące regulacje w zakresie ustalenia granicznych wartości emisji gazowych i pyłowych wprowadzanych do środowiska należy wskazać, że kwestie emisji do powietrza regulowane są zasadniczo zakresem pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza. Przedmiotowy zakres pozwolenia często jest ujęty w pozwoleniu zintegrowanym, a zatem przedmiotowy zakres równorzędnie odnosi się do obiektów posiadających pozwolenia zintegrowane. Biorąc pod uwagę przyjętą w/w formę, poniżej opisuje się sposób stwierdzenia wymogu dostosowania, formy kontroli i egzekucji dostosowania przedsięwzięć objętych niniejszą regulacją.

Jednym z kluczowych elementów poza faktem obecności pozwolenia - jest stan faktyczny istnienia obiektu, a więc regulacje odnoszą się wyłącznie do istniejących obiektów. Powyższe wnioskuje się w związku z treścią i praktyką stosowania aktualnych przepisów prawa, gdzie w szczególności jest mowa o obowiązku spełnienia ustalonych standardów emisji w momencie posiadania pozwolenia.

Regulacje w zakresie dopuszczalnego poziomu oddziaływania na środowisko, poprzez stosowanie pozwoleń na wprowadzanie do środowiska zanieczyszczeń, można odnieść do obiektów planowanych, nowo wybudowanych, jak i istniejących.

W przypadku obiektów planowanych, czyli przed ich realizacją (faktycznym powstaniem), emisje do powietrza nie są wprost regulowane formalnie. Obiekty planowane zasadniczo regulowane są decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach, która jest wydawana na podstawie procedur opisanych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. 2024 r. poz. 1112 z późn.zm.) (dalej „ustawa OOŚ”). Z kolei, decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach jest decyzją, która nie reguluje dopuszczalnej możliwej do wprowadzenia emisji w związku z eksploatacją obiektu. Oczywiście, w praktyce zostało przyjęte, że obiekty wymagające posiadania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach są analizowane na etapie realizowanej procedury oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko lub też na podstawie ustalenia konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w myśl ustawy OOŚ. Tego rodzaju praktyka przyjęła się w kontekście analizy przewidywanego oddziaływania na środowisko planowanych niektórych przedsięwzięć, natomiast nie stanowi wprost obowiązku wynikającego z przepisów prawa, w szczególności mowa o tym, że w ramach tych procedur nie występuje obowiązek sprawdzenia czy przewidywane do powstania emisje będą się mieścić w zakresie rozporządzenia w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu, natomiast w praktyce często wykonuje się tego rodzaju analizy na potrzeby realizowanej procedury oceny oddziaływania na środowisko. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż na etapie planowania przedsięwzięcia nie można przewidzieć z całkowitą pewnością przewidywanej wielkości emisji

wprowadzanej do środowiska. W związku z czym stwierdzono, że obecny układ regulacji opisany w ustawie OOS, w odniesieniu do planowanych obiektów nie wymaga uzupełnienia bądź korekty, biorąc pod uwagę regulacje związane z uciążliwością zapachową.

Przewiduje się, iż prawne uregulowanie w drodze rozporządzenia wartości odniesienia dla niektórych substancji zapachowych w powietrzu może skutkować podobną do wyżej opisanej, na przykładzie obowiązujących już wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu, praktyką prowadzenia postępowań w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Już teraz w praktyce kwestie dotyczące potencjalnej uciążliwości zapachowej przedsięwzięcia są często przedmiotem analiz na etapie takich postępowań, zdarzają się także wprost odwołania do art. 222 ust. 5 ustawy POŚ (na zasadzie „*Rozporządzenie takie nie zostało wydane, jednak sam fakt umieszczenia tego upoważnienia ustawowego w ustawie wskazuje, że ustawodawca widzie potrzebę dokonania ustaleń pewnych standardów w tym zakresie*”¹⁴). Należy założyć, iż wprowadzenie planowanej regulacji może stanowić zachętę dla organów wydających decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach do mocniejszego akcentowania w ramach tych postępowań kwestii dotyczących uciążliwości zapachowych planowanego przedsięwzięcia. Taki potencjalny pośredni skutek należy ocenić pozytywnie, tym bardziej, że nasze doświadczenie pokazuje, iż niekiedy brak stosownej regulacji stanowi dla organów zachętę do wydawania decyzji odmownych, z uwagi na brak możliwości przeanalizowania zagadnienia zapachowego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia, wobec braku określonych wartości odniesienia dla substancji zapachowych (w myśl zasady przezorności). Kształtująca się praktyka stosowania nowych (obecnie planowanych) regulacji może oczywiście, na podstawie jej obserwacji, docelowo wymagać także dodatkowej interwencji ustawodawczej, w celu nadania jej pożądanego przez ustawodawcę kierunku (np. gdyby w praktyce miało się okazać, iż regulacje te są nadużywane i traktowane jako pretekst do odmowy uzgodnienia środowiskowych uwarunkowań dla inwestycji generujące konflikty społeczne).

Ważne jest również wskazanie, że przedmiotowe decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach wymagane są dla określonego ściśle wykazu przedsięwzięć, który został ustalony na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. 2019 r. poz.1839 z późn. zm.). Przedmiotowy wykaz przedsięwzięć jest ustalony i nie jest możliwy do rozszerzenia bez zmiany aktu prawnego w drodze rozporządzenia. W praktyce obserwuje się, że analizy obiektów powodujących uciążliwość zapachową nie znajdują się wśród rodzajów przedsięwzięć, o których mowa w w/w rozporządzeniu, czyli przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż intencją regulacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko jest regulacja oddziaływania przedsięwzięć z zamkniętego wykazu, z uwagi na ich szczególne oddziaływanie na środowisko, a które wynika z transpozycji prawa UE, w szczególności dyrektywy EIA.

Ponadto, z uwagi na różnorodność i zmienność rodzajów działalności, w szczególności realizowanych procesów powodujących uciążliwość zapachową, regulacja tych działalności nie może się ograniczać do sztywnego wykazu. Na obecnym etapie nie jest możliwe do przewidzenia, jakie rodzaje procesów, w ramach realizowanych działalności, mogą powodować uciążliwość zapachową. W związku z czym,

¹⁴ Por. stanowisko organu w sprawie zakończonej wyrokiem NSA z dnia 9 kwietnia 2025 r. sygn. akt III OSK 6438/21; zob. także sprawa zakończona wyrokiem NSA z dnia 18 września 2012 r. sygn. II OSK 1459/12

wykaz przedsięwzięć nie może zostać ustalony w sposób jednoznaczny, bądź będzie wymagał cyklicznej zmiany i weryfikacji.

Regulacje w zakresie emisji do powietrza, w szczególności wymogu posiadania pozwolenia na wprowadzania gazów i pyłów, również odnoszą się do wykazu przypadków, jednak tym razem chodzi o przypadki, w których pozwolenie nie jest wymagane. Wykaz przypadków ustalony został na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie przypadków, w których wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji nie wymaga pozwolenia (Dz. U. 2010 r. poz.130 poz.881 z późn. zm.). Niemniej jednak, jak wskazano powyżej, wykaz przypadków obejmuje ścisły wykaz rodzajów instalacji, które nie muszą posiadać pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, z możliwością rozszerzenia tego wykazu pod ustalonymi na mocy tego rozporządzenia warunkami. W kontekście ustalenia dalszych regulacji pod kątem uciążliwości zapachowej wymagane jest preredagowanie przepisów znajdujących się w tym rozporządzeniu w szczególności § 1 ust. 3 oraz ust. 4. Redakcja przedmiotowych przepisów powinna obejmować wprowadzenia dodatkowo odnośnika do wykazu wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu.

Nowo wybudowane obiekty powinny być dostosowane do przedmiotowych standardów na etapie rozpoczęcia eksploatacji, jak w przypadku obecnie obowiązujących standardów na mocy rozporządzenia w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu. W tym przypadku, jeżeli w wyniku eksploatacji obiektu nastąpi przekroczenie ustalonego standardu, obiekt powinien mieć okres dostosowania. Niemniej jednak, jeżeli obiekt powstał po wprowadzeniu standardu i jednocześnie tego standardu nie utrzymuje, to funkcjonowanie tego obiektu powinno być ograniczone. Ograniczenie funkcjonowania obiektu, o którym mowa, może przykładowo obejmować obowiązek ponoszenia opłaty za ponadnormatywne wprowadzenia gazów do momentu dostosowania się do standardów, jednak nie dłużej niż dwa lata. Opłaty, o której mowa nie ponosi się w przypadku zatrzymania funkcjonowania obiektu. W przypadku braku dostosowania się w okresie dwóch lat do obowiązujących standardów, funkcjonowanie obiektu powinno zostać wstrzymane. Powyższe regulacje zaleca się wprowadzić z uwagi na fakt, iż przy realizacji obiektu w momencie obowiązywania standardu, podmiot realizujący posiada świadomość obowiązywania standardu.

W przypadku istniejących obiektów, czyli zrealizowanych przed wprowadzeniem standardu, wymagany jest okres dostosowawczy nie dłuższy niż 4 lata bez obowiązku ponoszenia opłat, jak w przypadku nowo wybudowanych obiektów.

4.2.1 Analiza i ocena wymogu określenia wykazu przedsięwzięć czy instalacji wymagających specyficznych warunków funkcjonowania ograniczających uciążliwości zapachowe

Przeanalizowano również możliwość i potrzebę ustalenia wykazu, które z przedsięwzięć czy instalacji, powinny mieć określone specyficzne warunki funkcjonowania, ograniczające uciążliwości zapachowe na podstawie dostępnych materiałów eksperckich, w szczególności:

- w 2016 r. opracowany został Kodeks przeciwdziałania uciążliwości zapachowej, w którym zidentyfikowano źródła emisji substancji zapachowoczynnych oraz wskazano działania zaradcze dla głównych form działalności uciążliwych zapachowo, w tym przede wszystkim

funkcjonowania obiektów gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej oraz obiektów hodowlanych;

- w 2016 r. opracowana została ekspertyza "Lista substancji i związków chemicznych, które są przyczyną uciążliwości zapachowej", zawierająca listę substancji i związków chemicznych potencjalnie uciążliwych zapachowo oraz wskazanych jednostek zapachowych i wartości dopuszczalnych stężeń w powietrzu substancji i związków chemicznych;
- w 2020 r. opracowana została ekspertyza "Bezpieczne odległości od zabudowań dla przedsięwzięć, których funkcjonowanie wiąże się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowej".

W ramach wyżej wymienionych materiałów identyfikuje się przedsięwzięcia/sektory działalności, których funkcjonowanie może wiązać się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowej. Szczegółowy zakres metody i zakresu identyfikacji tych przedsięwzięć został zawarty w cytowanych opracowaniach.

Według ekspertyzy pn.: „Bezpieczne odległości od zabudowań dla przedsięwzięć, których funkcjonowanie wiąże się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowej” przedstawia się wykaz sektorów działalności mogących potencjalnie powodować uciążliwość zapachową:

- Rolno-spożywczy:
 - Chów i hodowla zwierząt – chlewnie;
 - Chów i hodowla zwierząt - fermy drobiu;
 - Przetwórstwo ryb;
 - Zakłady mięsne;
 - Przetwórstwo odpadów poubojowych;
 - Wytwórnice pieczywa cukierniczego;
 - Piekarnie;
 - Wytwórnice kakao i czekolady;
 - Cukrownie;
 - Produkcja olejów roślinnych;
 - Wytwórnice napojów alkoholowych;
 - Zakłady tytoniowe;
- Komunalny:
 - Oczyszczalnie ścieków;
 - Spalanie osadów ściekowych;
 - Gospodarka odpadami;
- Przetwórstwo przemysłowe:
 - Przemysł samochodowy;
 - Przemysł fotograficzny;
 - Przetwórstwo gumy;
 - Przemysł celulozowy i papierniczy;
 - Wytwórnice płyt wiórowych i paździerzowych;
 - Galwanizownie;
 - Odlewnie;
 - Garbarnie;

Według opracowania pn.: "Lista substancji i związków chemicznych, które są przyczyną uciążliwości zapachowej" poniżej przedstawiono wykaz sektorów działalności mogących potencjalnie powodować uciążliwość zapachową:

Rodzaj działalności
Oczyszczanie ścieków
1. Oczyszczanie ścieków z wykluczeniem przydomowych oczyszczalni ścieków oraz podczyszczania wód opadowych i roztopowych
2. Instalacje do oczyszczania ścieków komunalnych
3. Instalacje do oczyszczania ścieków przemysłowych
Procesy przetwarzania i składowania odpadów
4. Unieszkodliwianie lub odzyskiwanie odpadów niebezpiecznych o wydajności obejmujące co najmniej jeden z następujących rodzajów działalności: • obróbka biologiczna; • obróbka fizyczno-chemiczna; • mielenie lub mieszanie przed poddaniem innemu rodzajowi działań; • odzysk/regeneracja rozpuszczalników; • regeneracja kwasów lub zasad; • odzyskiwanie składników stosowanych w celu ograniczenia zanieczyszczeń; • odzyskiwanie składników z katalizatorów; • powtórna rafinacja oleju lub inne sposoby ponownego wykorzystania oleju; • retencja powierzchniowa.
5. Unieszkodliwianie lub odzysk odpadów innych niż niebezpieczne bądź odpadów niebezpiecznych w spalarniach odpadów lub we współspalarniach odpadów
6. Unieszkodliwianie odpadów innych niż niebezpieczne: • Obróbka biologiczna; • Obróbka fizyko-chemiczna; • Obróbka wstępna odpadów przeznaczonych do spalania lub współspalania.
7. Składowiska odpadów, określone w art. 2 lit. g) dyrektywy Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów, z wyjątkiem składowisk odpadów obojętnych
8. Czasowe magazynowanie odpadów niebezpiecznych, z wyjątkiem czasowego magazynowania w oczekiwaniu na zbiórkę w miejscu wytworzenia odpadów
9. Czasowe magazynowanie odpadów niebezpiecznych, z wyjątkiem czasowego magazynowania w oczekiwaniu na zbiórkę w miejscu wytworzenia odpadów
Produkcja rolna i przetwórstwo spożywcze
10. Prowadzenie rzeźni
11. Obróbka, przetwórstwo poza wyłącznym pakowaniem następujących surowców przetworzonych lub nieprzetworzonych do celów wytwarzania produktów spożywczych lub paszy z: • tylko surowców pochodzenia zwierzęcego (innych niż wyłącznie mleko); • tylko surowców roślinnych, przy założeniu że instalacja jest eksploatowana przez najwyżej 90 kolejnych dni w danym roku;

• surowców pochodzenia zwierzęcego i roślinnego, w produktach łączonych i osobnych.
12. Obróbka i przetwórstwo samego mleka
13. Unieszkodliwianie lub recykling zwierząt padłych lub odpadów zwierzęcych
14. Intensywny chów drobiu lub świń, w liczbie nie mniejszej niż 40 DJP
15. Chów lub hodowla zwierząt w liczbie nie mniejszej niż 210 dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza (DJP)
16. Browary słodownie, gorzelnie zakłady przetwarzające alkohol etylowy oraz wytwarzające napoje alkoholowe, cukrownie
17. Instalacje do uboju zwierząt
18. Instalacje do pozyskiwania skrobi
19. Instalacje do produkcji mleka lub wyrobów mleczarskich
20. Instalacje do produkcji wyrobów cukierniczych lub syropów
21. Instalacje do przetwórstwa owoców, warzyw, ryb lub produktów pochodzenia zwierzęcego, z wyłączeniem tłuszczów zwierzęcych
22. Instalacje do produkcji tranu lub mączki rybnej
23. Instalacje do produkcji i przetwórstwa tłuszczów roślinnych i zwierzęcych
24. Do produkcji podłoży pod uprawę grzybów
25. Hodowle zwierząt futerkowych
Górnictwo
26. Górnictwo podziemne
Inne sektory gospodarki
27. Produkcja w instalacjach przemysłowych pulpy drzewnej lub innych materiałów włóknistych, papieru lub tektury, płyt drewnopochodnych
28. Obróbka wstępna (mycie, bielenie, merceryzacja) lub barwienie włókien albo materiałów włókienniczych
29. Instalacje do garbowania skór
30. Powierzchniowa obróbka substancji, przedmiotów lub produktów, z wykorzystaniem rozpuszczalników organicznych, w szczególności do zdobienia, drukowania, powlekania, odtłuszczania, impregnacji wodoodpornej, zaklejania, malowania, czyszczenia lub impregnowania za pomocą rozpuszczalnika organicznego
31. Konserwacja drewna i produktów z drewna produktami chemicznymi
32. Instalacje do przesyłu lub magazynowania ropy naftowej, produktów naftowych lub substancji chemicznych z wyłączeniem stacji paliw gazu płynnego
33. Instalacje do wytwarzania produktów przez mieszanie, emulgowanie lub konfekcjonowanie chemicznych półproduktów lub produktów podstawowych
34. Instalacje do produkcji mas bitumicznych
35. Produkcja wykorzystanie, przechowywanie, przetwarzanie, składowanie, uwalnianie do środowiska oraz transport substancji nie wymienionych wyżej, a w ocenie organów ochrony środowiska posiadających charakter złowny
36. Przemysł farmaceutyczny
37. Odlewnie
38. Produkcja wyrobów tytoniowych

39. Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych
40. Produkcja i przetwórstwo metali
41. Rafinacja ropy naftowej i gazu
42. Zgazowanie i upłynnianie węgla (z wykluczeniem instalacji badawczych i pilotażowych) oraz innych paliw
43. Wydobywanie węglowodorów
44. Produkcja koksu i gazu ziemnego
45. Produkcja organicznych substancji chemicznych: węglowodory proste (łańcuchowe lub pierścieniowe, nasycone lub nienasycone, alifatyczne lub aromatyczne); pochodne węglowodorów zawierające tlen, takie jak alkohole, aldehydy, ketony, kwasy karboksylowe, estry i mieszaniny estrów, octany, eter, nadtlutki i żywice epoksydowe; pochodne węglowodorów zawierające siarkę; pochodne węglowodorów zawierające azot, takie jak aminy, amidy, związki azotawe, nitrozwiązki lub azotany, nitr, cyjaniany, izocyjanki; pochodne węglowodorów zawierające fosfor; halogenopochodne; związki metaloorganiczne; tworzywa sztuczne (polimery, włókna syntetyczne i włókna na bazie celulozy); kauczuki syntetyczne; barwniki i pigmenty; produkty i środki powierzchniowo czynne
46. Produkcja nieorganicznych substancji chemicznych: gazy, takie jak amoniak, chlor lub chlorowód, fluor lub fluorowód, tlenki węgla, związki siarki, tlenki azotu, wód, ditlenek siarki, chlorek karbonylu; kwasy, takie jak kwas chromowy, fluorowodorowy, fosforowy, azotowy, solny, siarkowy, oleum, kwasy siarkawe; zasady, takie jak wodorotlenek amonu, wodorotlenek potasu, wodorotlenek sodu; sole, takie jak chlorek amonu, chloran potasu, węglan potasu, węglan sodu, peroksoboran, azotan srebra; niemetal, tlenki metali lub inne związki
47. Produkcja nawozów na bazie fosforu, azotu i potasu
48. Produkcja środków ochrony roślin lub biocydów

Biorąc pod uwagę formę przyjętą do opracowania niniejszych regulacji odnoszących się do ograniczenia uciążliwości zapachowej, należy podkreślić raz jeszcze, że koncepcja została oparta zasadniczo na instrumencie pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza. Przedmiotowy instrument w porządku prawnym krajowym przewiduje objęcie regulacjami wszystkie obiekty, które wprowadzają gazy i pyły do powietrza i nie narzuca z góry ścisłego wykazu. Zaproponowana w niniejszym opracowaniu koncepcja prawnego uregulowania problemu uciążliwości zapachowej, jako że oparta jest właśnie na instytucji pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, stosuje podobną logikę podejścia do wykazu instalacji/przypadków/przedsięwzięć. Zwrócić należy uwagę na fakt, iż z przepisów regulujących obowiązek i zasady wydawania pozwoleń – na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza – wynika raczej powszechny obowiązek posiadania takiego pozwolenia przez każdy podmiot korzystający ze środowiska, w sposób skutkujący wprowadzaniem gazów lub pyłów z instalacji, niż obowiązek ograniczony podmiotowo do podmiotów eksploatujących określony rodzaj instalacji ujęty na wykazie określonym w przepisach. Powyższa zasada wynika wprost z art. 180 pkt 1 w związku z art. 220 ust. 1 ustawy POŚ. Jednocześnie, w art. 220 ust. 1 ustawy o POŚ czyni się zastrzeżenie związane z możliwością określenia, w formie legislacyjnej rozporządzenia na podstawie art. 220 ust. 2, przypadków, w których wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji nie wymaga pozwolenia, uwzględniając rodzaj i skalę działalności prowadzonej w instalacjach oraz rodzaje

i ilości gazów lub pyłów wprowadzanych z instalacji do powietrza. Jeżeli więc mówimy już o jakimkolwiek wykazie przedsięwzięć czy instalacji, które funkcjonują na gruncie przepisów dotyczących pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, to są to co najwyżej wykazy negatywne – nie zaś pozytywne, określające listę przedsięwzięć objętych regulacją w zakresie ograniczania emisyjności do powietrza.

Logicznym uzasadnieniem przyjęcia takiej formy regulacji tzn. braku określenia ścisłego wykazu, jest oczywisty brak możliwości przewidywania wszystkich możliwych zachodzących procesów i ich skutków w ramach eksploatacji poszczególnych obiektów. Brak wykazu pozwala w takim układzie na elastyczne i całościowe regulowanie poszczególnych obiektów wymagających ograniczenia ich oddziaływania. W praktyce to oznacza, że warunkiem możliwości korzystania ze środowiska (wprowadzenia emisji do powietrza) dla wszystkich podmiotów jest ustalenie zakresu możliwego korzystania.

Na marginesie należałoby zwrócić uwagę, że wprowadzanie ścisłego wykazu przedsięwzięć czy przypadków wymagających stosowania się do regulacji związanych z uciążliwością zapachową, posiada swoje istotne wady. Przedmiotowe wady uwidaczniają się m. in. w kontekście oceny możliwości osiągnięcia samego celu ustalenia regulacji, jakim jest ograniczenie oddziaływania związanego z uciążliwością zapachową. W niniejszym opracowaniu mowa jest o ustalaniu poziomu oddziaływania związanego z uciążliwością zapachową, który zależy wprost od warunków zewnętrznych i wewnętrznych. Do warunków zewnętrznych należałoby zaliczyć warunki meteorologiczne, położenie obiektu, a także czynnik społeczny (w tym obecność/ilość/wiarygodność skarg mieszkańców). Zmienność warunków zewnętrznych determinuje obecność lub brak występowania oddziaływania. Dla przykładu należy wskazać, że obiekt nr 1 położony w odległości 1,0 km od najbliższej zabudowy mieszkalnej charakteryzuje się mniejszym potencjałem występowania oddziaływania w stosunku do obiektu nr 2 o tożsamy parametrach technologicznych (wydajność, zakres technologii, surowce), który jest położony 0,1 km. Ponadto, skala przedsięwzięcia (wydajność produkcyjna) też nie zawsze wprost determinuje oddziaływanie z tym związane. W niektórych przypadkach stosunkowo zbieżny zakres warunków zewnętrznych dla tożsamego rodzaju przedsięwzięcia nie musi powodować pewności występowania oddziaływania na poziomie wymagającym regulacji. W tym miejscu należy wskazać, że funkcjonowanie nawet identycznej technologii (rodzaju przedsięwzięcia) przy identycznej wydajności produkcyjnej, a także identycznych warunkach zewnętrznych może się różnić wykorzystaniem nieznacznie różnych surowców do produkcji, które zwiększą/zmienia emisyjność tego obiektu, co z kolei wpływa na ich oddziaływanie. Zakładając nawet unikatową, mocno teoretyczną, sytuację, czyli funkcjonowanie obiektu w identycznych warunkach zewnętrznych, technologii, wydajności produkcyjnej i przy takich samych stosowanych surowcach, przy zastosowaniu urządzeń redukujących emisję dojdzie do sytuacji, w której występowanie oddziaływania będzie się różniło w stosunku do obiektu, w którym nie stosowano urządzeń redukujących emisję. Dodatkowo, nie można wykluczyć sytuacji, w której funkcjonowanie obiektu przy identycznych warunkach zewnętrznych i wewnętrznych nie będzie powodować uciążliwości zapachowej, bowiem osoby zamieszkałe nie będą zgłaszać uciążliwości zapachowej. Z drugiej strony, co jest nie mniej istotne, wprowadzenie ścisłego wykazu pozwoli niektórym obiektom powodować uciążliwość zapachową, ale jednocześnie pozostawać poza wymogiem objęcia regulacjami, bowiem np. nie zostaną one uwzględnione w wykazie.

Biorąc pod uwagę powyższe wady, zdecydowanie stwierdza się, że stworzenie ścisłego wykazu przypadków/przedsięwzięć/installacji/procesów wymagających objęcia niniejszą regulacją dotyczącą ograniczenia uciążliwości zapachowej i dedykowanych specyficznych warunków funkcjonowania – jest obciążone dużym współczynnikiem wadliwości, wręcz przypadkowości, który z kolei doprowadzi do braku osiągnięcia celu wprowadzanych regulacji.

Odstąpienie od koncepcji oparcia projektowanej regulacji na wykazie (mniej lub bardziej ścisłym) przedsięwzięć czy instalacji, które powinny mieć określone specyficzne warunki funkcjonowania, ograniczające uciążliwości zapachowe, względnie na wykazie przedsięwzięć czy instalacji mogących oddziaływać na zapachową jakość powietrza, które powinny mieć określone wartości odniesienia dla emitowanych do powietrza substancji lub związków, a które powinny mieć wyznaczoną dopuszczalną wartość stężenia zapachowego – posiada także, jak wcześniej sygnalizowano, silne uzasadnienie prawne (systemowe) i jest logicznym następstwem przyjęcia koncepcji zakładającej administracyjno-prawną regulację problemu uciążliwości zapachowej przedsięwzięć bazującą na istniejącej już instytucji prawnej tzw. pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, co szczegółowo opisano w ramach niniejszego opracowania.

Spoglądając na problematykę przez pryzmat systemu prawnego regulacji ograniczających działalność emisyjną obiektów, należy wskazać, iż obecnie ustalone wykazy przedsięwzięć czy instalacji związane są raczej z instytucją prawną decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla planowanych inwestycji, która nie reguluje zasadniczo dopuszczalnej możliwej do wprowadzenia emisji w związku z eksploatacją planowanego obiektu. Właśnie dlatego, niniejsza propozycja rozwiązań regulacyjnych nie została oparta na instytucji decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W obecnym stanie prawnym pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza powinien uzyskać każdy podmiot wprowadzający do powietrza gazy lub pyły z instalacji, chyba że w stosunku do takiego podmiotu – co *de-facto* powinien ustalić ten podmiot we własnym zakresie w związku z planowanym rozpoczęciem eksploatacji instalacji – zachodzi wyłączenie wskazane np. w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 220 ust. 2 ustawy o POŚ, np. podmiot taki ustali we własnym zakresie, iż w związku z eksploatacją instalacji żadna z substancji wprowadzanych do powietrza z wszystkich tych rodzajów instalacji położonych na terenie jednego zakładu nie spowoduje przekroczenia 10 % dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu albo 10 % wartości odniesienia, uśrednionych dla 1 godziny – por. § 1 ust. 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie przypadków, w których wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji nie wymaga pozwolenia. Ustalenie wykazu działalności objętych regulacją również należy uznać za niecelowe, bowiem niezależnie od wymogu posiadania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, każdy obiekt powinien spełniać standardy jakości środowiska i być regulowany pozwoleniem na korzystanie ze środowiska, jeżeli jego emisja faktyczna może powodować przekroczenia wartości dyspozycyjnych ustalonych na mocy rozporządzenia w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu.

W ramach opracowanej koncepcji rozwiązań legislacyjnych proponuje się utrzymanie powyższej zależności technicznej, praktycznej i prawnej w odniesieniu do podmiotów eksploatujących instalacje powodujące wprowadzanie substancji zapachowych do powietrza, z odpowiednimi dostosowaniami określonymi w ramach niniejszego opracowania.

4.3 Ustalenie procedury administracyjnej dla umożliwienia regulacji przedsięwzięć w zakresie emisji związków chemicznych odpowiedzialnych za uciążliwość zapachową

Ustalenie granicznej emisji i warunków wprowadzenia emisji dla obiektu stanowi etap wyznaczenia poziomów emisji i granicznych parametrów wprowadzenia emisji dla obiektu biorąc pod uwagę zachowanie standardu jakości środowiska na terenach wrażliwych. W tym celu wykonuje się dokumentację obejmującą wnioski o wydanie pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza zgodnie z zakresem art.221 ustawy POŚ. W ramach sporządzonej dokumentacji obiekt badany przeprowadza analizę dyspersji zanieczyszczeń w powietrzu i wskazuje emisję graniczną, którą przewiduje wprowadzić do środowiska uwzględniając wartości odniesienia dla substancji zapachowych w powietrzu.

W sposób identyczny, jak w przypadku uzyskania pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do środowiska, każdy badany obiekt pod kątem uciążliwości zapachowej powinien być zobowiązany do przedstawienia dokumentacji obrazującej rozkład wszystkich zidentyfikowanych substancji zapachowych wraz z określeniem uzyskanych poziomów odniesienia dla substancji zapachowych na terenach wrażliwych. Jednocześnie ustalając warunki wprowadzenia emisji i poziom emisji przewidziany do wprowadzenia uwzględniając wymagany do zachowania standard jakości środowiska.

W przypadku, gdy badany obiekt wykazuje, że emisja substancji zapachowych wprowadzanych do powietrza nie powoduje przekroczenia 50% dopuszczalnych uśrednionych dla 1 godziny poziomów odniesienia dla substancji zapachowych w powietrzu (standardu), wtedy nie występuje obowiązek ustalenia granicznej emisji i warunków wprowadzenia emisji dla obiektu na podstawie pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza. Przy ocenie dotrzymywania 50% dopuszczalnych poziomów odniesienia dla substancji zapachowych w powietrzu, nie uwzględnia się dopuszczalnych częstości przekraczania dopuszczalnych poziomów odniesienia dla substancji zapachowych w powietrzu. Przedmiotowy tryb ustalenia obowiązku obwarowania wynika z §1 ust. 3 i 4 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie przypadków, w których wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji nie wymaga pozwolenia (Dz.U. 2010 r. poz.130,881 z późn. zm.). Tego samego rodzaju tryb należałoby zastosować w danym przypadku.

W tym kontekście należałoby rozważyć także odpowiednie przeredagowanie art. 224 ust. 3 i 4 ustawy POŚ:

- w odniesieniu do ust. 3 – regulacja będzie wymagała dostosowania (być może wprowadzenia ust. 3a) do projektowanej regulacji związanej z ustaleniem wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu;
- w odniesieniu do ust. 4 – może wymagać przeredagowania, aby podkreślić, iż nawet jak dla instalacji są ustalone standardy emisyjne, to choć zgodnie z ust. 4 co do zasady odstępuje się w pozwoleniu od określania warunków emisji dla pozostałych gazów to jednak nadal należałoby w pozwoleniu określać warunki emisji **dla celów zapachowych** (czyli w odniesieniu do substancji zapachowych, dla których określono wartości odniesienia w rozporządzeniu), ponieważ standardy emisyjne nie są ustalane dla celów zapachowych tylko zdrowotnych.

Dalsza kontrola przestrzegania realizacji tego pozwolenia (w ramach której ocenić można także rzeczywistą emisję) następuje z uwzględnieniem obowiązujących już regulacji, analogicznie jak w odniesieniu do pozwoleń objętych obecnym zakresem art. 221 ustawy POŚ (np. art. 237 i art. 240 POŚ, środki prawne określone w Tytule V ustawy POŚ itd.).

4.4 Ustalenie progów wyczuwalności dla wybranych związków chemicznych nieuwzględnionych dotychczas w standardach regulacyjnych

Uciążliwość zapachowa wynika z oddziaływania gazów emitowanych przez obiekty do powietrza i percepcji tych zapachów przez ludzi. W celu zarządzania uciążliwością zapachową wymagane jest określenie regulacji emisji gazów powodujących tą uciążliwość. Emitowane gazy zasadniczo są mieszaniną różnych związków chemicznych odpowiedzialnych za zapach. W związku z czym, w celu ustalenia zakresu emisji gazów, o których mowa, należy regulować ich skład jakościowy i ilościowy w emitowanych gazach.

Emitowane gazy powodujące uciążliwość zapachową, a w szczególności zawarte w tej emisji substancje chemiczne są możliwe do oznaczenia. Niemniej jednak, ustalenie wartości odniesienia dla substancji zapachowych jest skomplikowane. Wartości odniesienia w danym przypadku nie mają konkretnej skali i są zróżnicowane. Wynika to z faktu, iż podstawowym elementem definiowania wartości odniesienia w uciążliwości zapachowej jest umowna wartość stężenia substancji powodującej odczuwalność zapachową lub negatywną percepcję (dyskomfort).

Przytoczone dwie wartości odniesienia są rozbieżne w swojej skali, bowiem niektóre substancje człowiek jest w stanie wykryć (odczuć), ale ich stężenie nie powoduje negatywnej percepcji (dyskomfortu).

W danym przypadku ważna jest świadomość, że każdy człowiek na różnym poziomie odczuwa substancje zapachowe. Dlatego najczęściej jest rozpatrywana wartość, która jest odczuwalna dla większej badanej populacji¹⁵¹⁶. Ponadto, na odczuwalność zapachową każdego człowieka wpływają różne inne bodźce¹⁷, które zmieniają pierwotny poziom odniesienia. Powyższe wskazuje na fakt, że poziomy odniesienia w zakresie odorów są nieprecyzyjne. Dlatego, w celu ustalenia wpływu na ludzi (uciążliwości zapachowej) zaleca się uwzględnienie poziomu odniesienia, który jest odczuwalny dla człowieka, niezależnie czy ten poziom powoduje dyskomfort, czy nie. Poziom odniesienia substancji zapachowych, który jest odczuwalny dla człowieka określany jest progiem wyczuwalności zapachowej. Próg wyczuwalności zapachowej oznacza stężenie, które jest wykrywalne, odczuwalne przez człowieka

¹⁵ Standard Practice for Determination of Odor and Taste Thresholds by a Forced-Choice Ascending Concentration Series Method of Limits. American Society for Testing and Materials; Philadelphia, PA, USA: 2004. ASTM E679–04.

¹⁶ Brattoli M., de Gennaro G., de Pinto V., de Marinis Loiotile A., Lovascio S., Penza M. Odour detection methods: Olfactometry and chemical sensors. *Sensors*. 2011;11:5290–5322. doi: 10.3390/s110505290.

¹⁷ Takefumi Kobayashi, Nobuyuki Sakai, Tatsu Kobayakawa, Sachiyo Akiyama, Hideki Toda, Sachiko Saito, Effects of Cognitive Factors on Perceived Odor Intensity in Adaptation/Habituation Processes: from 2 Different Odor Presentation Methods, *Chemical Senses*, Volume 33, Issue 2, February 2008, Pages 163–171.

niezależnie od jego skali wywołanego dyskomfortu. Tak rygorystyczne podejście pozwoli na wyeliminowanie czynnika ludzkiego w ustaleniu stanu faktycznego.

Ścisły wykaz substancji zapachowych jest niemożliwy do wykazania na obecnym etapie, z uwagi na brak badań w tym zakresie oraz zróżnicowany zakres możliwych do identyfikacji substancji w praktyce, bowiem skład jakościowy i ilościowy emitowanych gazów zapachowych może się znacznie różnić. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż realizowane technologie, procesy jednostkowe, wykorzystywane substraty nawet przy takiej samej działalności różnią się. Nieznaczna różnica w składzie związków chemicznych w emitowanych gazach może spowodować inne odczucia zapachowe. W związku z czym, wykaz substancji zapachowych musi być sukcesywnie aktualizowany z postępowaniem badań.

Progi wyczuwalności zapachowej oznaczane są w warunkach laboratoryjnych, gdzie eliminuje się wpływ bodźców zewnętrznych. Do ustalenia progów wyczuwalności zapachowej poszczególnych substancji można stosować również dane dostępne w literaturze. Poniżej przedstawiono zestawienie danych w zakresie progów wyczuwalności zapachu dla znanych substancji. Przedmiotowe zestawienie przygotowane na podstawie danych z następujących źródeł:

- Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut Badawczy (za pośrednictwem strony bazy danych przedstawionej na stronie internetowej: <https://www.ciop.pl>)
- Haz-Map, Information on Hazardous Chemicals and Occupational Diseases
- Hazardous Substances Data Bank (HSDB)
- Occupational Safety and Health Administration (OSHA)
- The National Institute for Occupational Safety and Health (NIOSH)
- ILO-WHO International Chemical Safety Cards (ICSCs)
- Agency for Toxic Substances and Disease Registry (ATSDR)

Tabela 1 Wykaz proponowanych progów wyczuwalności zapachu dla wybranej listy substancji

L.p.	Nazwa substancji	Numer CAS	Próg wyczuwalności zapachu, mg/m ³
1	Pentan	109-66-0	351,161
2	Heksan	110-54-3	229,11
3	Heptan	142-82-5	163,927
4	Oktan	111-65-9	70,08
5	Nonan	111-84-2	5,245
6	Dekan	124-18-5	0,87
7	Undekan	1120-21-4	0,62
8	Dodekan	112-40-3	36,992
9	Butan-1-3-dien	106-99-0	0,199
10	Butan-2-ol	78-92-2	0,364
11	2-butoksyetanol	111-76-2	0,483
12	Chloroeten	75-01-4	25,563
13	Etanol	64-17-5	92,329
14	2-etylotoluen	611-14-3	0,074

15	3-etylotoluen	620-14-4	0,018
16	4-etylotoluen	622-96-8	0,0083
17	1-metoksypropan-2-ol	107-98-2	36,859
18	Propan-2-ol	67-63-0	2,458
19	1,2,3-trimetylobenzen	526-73-8	0,032
20	1,2,4-trimetylobenzen	95-63-6	0,12
21	Akrylan metylu	96-33-3	0,011
22	Izopentan	78-78-4	1180,374
23	Octan propylu	109-60-4	0,167
24	Metylocykloheksan	108-87-2	2007,985
25	Octan izobutylu	110-19-0	1,71
26	Octan 2-metoksyetylu	110-49-6	1,594
27	Octan 2-metoksy-1-metyloetylu	108-65-6	270,267
28	Akrylan butylu	141-32-2	0,005
29	Octan 2-etoksyetylu	111-15-9	0,324
30	Octan 2-butoksyetylu	112-07-2	0,655
31	Octan izopropylu	108-21-4	2,089
32	2-metoksyetanol	109-86-4	0,280
33	Propan-1-ol	71-23-8	0,074
34	Etyloamina	75-04-7	0,037
35	Izopropyloamina	75-31-0	0,508
36	Trimetyloamina	75-50-3	0,0005
37	Fluorowodór	7664-39-3	0,033
38	Butanotiol	109-79-5	0,003
39	Etanotiol	75-08-1	0,0002
40	Metanotiol	74-93-1	0,0000004
41	Chloroetan	75-00-3	11,082
42	Octan amylu	628-63-7	0,040
43	Octan izoamylu	123-92-2	0,018
44	2-etyloheksan-1-ol	104-76-7	0,373

Obecnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2010 r. poz.16 poz.87) przedstawia wykaz niektórych substancji, które są regulowane pod kątem dopuszczalnych stężeń w powietrzu. Przedmiotowa lista również zawiera substancje, które charakteryzują się zapachem. W związku z czym, poniżej przedstawiono listę progów wyczuwalności dla substancji wymienionych w w/w rozporządzeniu.

Tabela 2 Wykaz proponowanych progów wyczuwalności zapachu dla wybranych substancji z listy wymienionej w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz.U.2010.16.87)

L.p.	Nazwa substancji	Numer CAS	Próg wyczuwalności zapachu, mg/m ³
1	Acetaldehyd (aldehyd octowy)	75-07-0	0,005
2	Aceton	67-64-1	8,552
3	Acetonitryl	75-05-8	67,158
4	Akrylaldehyd (akroleina)	107-02-8	0,046
5	Akrylonitryl	107-13-1	46,875
6	Alkohol furfurylowy	98-00-0	32,098
7	2-Aminoetanol (etanoloamina)	141-43-5	6,495
8	Amoniak	7664-41-7	0,028
9	Anilina	62-53-3	2,209
10	Arsan (arsenowodór)	7784-42-1	3,188
11	Benzen	71-43-2	108,62
12	Bezwodnik octowy (bezwodnik kwasu octowego)	108-24-7	0,501
13	Bromoetan (bromek etylu)	74-96-4	13,816
14	Bromometan (bromek metylu)	74-83-9	77,661
15	Bromowodór	10035-10-6	6,618
16	Butan-1-ol (alkohol butylowy)	71-36-3	0,364
17	Butan-2-on (metyloetyloketon)	78-93-3	5,899
18	Butyloamina	109-73-9	0,239
19	Chlor	7782-50-5	0,58
20	Chlorobenzen	108-90-7	0,368
21	2-Chlorobuta-1,3-dien (chloropren)	126-99-8	0,398
22	1 -Chloro-2,3-epoksypropan (epichlorhydryna)	106-89-8	0,303
23	Chlorofenol	25167-80-0	0,019
24	Chloro(fenyl)metan (chlorek benzylu)	100-44-7	0,207
25	Chloroform	67-66-3	649,337
26	3-Chloropropen (chlorek allilu)	107-05-1	1,502
27	Chlorowodór	7647-01-0	0,373
28	Cyjanowodór i cyjanki w przeliczeniu na HCN	74-90-8	2,211
29	Cykloheksan	110-82-7	1,79
30	Cykloheksanol	108-93-0	0,205
31	Cykloheksanon	108-94-1	0,482
32	Cykloheksyloamina	108-91-8	10,546
33	1,2-Dichloroetan (chlorek etylenu)	107-06-2	24,285
34	1,2-Dichloroeten (1,2-dwuchloroetylen)	540-59-0	0,317

35	Dichlorometan (chlorek metylenu)	75-09-2	4,168
36	Dietyloamina (dwuetyloamina)	109-89-7	0,06
37	Dimetyloamina (dwumetyloamina)	124-40-3	0,001
38	2-(Dimetyloamino)etanol (N,N-dwumetyloetanolamina)	108-01-0	0,036
39	Dimetyloformamid (dwumetyloformamid)	68-12-2	1,405
40	Dioksan	123-91-1	2,883
41	Disiarczek dimetylu (dwusiarczek dwumetylu)	624-92-0	0,003
42	Disiarczek węgla (dwusiarczek węgla)	75-15-0	0,031
43	Ditlenek azotu (dwutlenek azotu)	10102-44-0	0,094
44	Ditlenek chloru (dwutlenek chloru)	10049-04-4	0,276
45	Ditlenek siarki (dwutlenek siarki)	7446-09-5	0,865
46	1,2-Epoksypropan (tlenek propylenu)	75-56-9	23,755
47	Etano-1,2-diol (glikol etylenowy)	107-21-1	403,647
48	2-Etoksyetanol	110-80-5	1,106
49	Etylenodiamina (etylenodwuamina)	107-15-3	2,458
50	Etylobenzen	100-41-4	0,391
51	Etyl (acetylen)	74-86-2	240,698
52	Fenol	108-95-2	0,017
53	Fenylometanol (alkohol benzyłowy)	100-51-6	24,326
54	Fluor	7782-41-4	0,14
55	Formaldehyd	50-00-0	0,025
56	Fosfan (fosforowodór)	7803-51-2	0,014
57	Fosgen	75-44-5	0,485
58	2-Furaldehyd (furfural)	98-01-1	0,275
59	4-Hydroksy-4-metylopentan-2-on (alkohol dwuacetonowy)	123-42-2	1,283
60	Izopropylobenzen (kumen)	98-82-8	0,039
61	Krezol	1319-77-3	0,00046
62	Ksylen	1330-20-7	0,217
63	Kwas akrylowy	79-10-7	0,265
64	Kwas octowy	64-19-7	0,074
65	Kwas siarkowy (VI)	7664-93-9	0,602
66	Metakrylan metylu	80-62-6	0,041
67	Metanol (alkohol metylowy)	67-56-1	5,504
68	Metyloamina	74-89-5	0,001
69	4-Metylopentan-2-on (metyloizobutyloketon)	108-10-1	0,41
70	1-Metylo-2-pirolidon (N-metylopirolidon)	872-50-4	16,218

71	2-Metylopropan-1-ol (alkohol izobutyłowy)	78-83-1	2,001
72	Mezitylen	108-67-8	9,832
73	Nitrobenzen	98-95-3	0,352
74	Octan butylu	123-86-4	0,285
75	Octan etylu	141-78-6	23,064
76	Octan metylu	79-20-9	0,515
77	Octan winylu	108-05-4	1,268
78	Oksiran (tlenek etylenu)	75-21-8	463,023
79	Ozon - jako zanieczyszczenie pierwotne	10028-15-6	0,015
80	Pirydyna	110-86-1	0,744
81	Prop-2-en-1-ol (alkohol alilowy)	107-18-6	3,326
82	Propylobenzen	103-65-1	0,0038
83	Siarkowodór	7783-06-4	0,001
84	Styren	100-42-5	0,035
85	Tetrachloroeten (czterochloroetylen)	127-18-4	13,562
86	Tetrachlorometan (czterochlorek węgla)	56-23-5	880,659
87	Tetrahydrofuran (czterohydrofuran)	109-99-9	0,265
88	Toluen	108-88-3	0,603
89	Trichloroeten (trójchloroetylen)	79-01-6	2,687
90	Ttrichloronitrometan (chloropikryna)	76-06-2	7,395
91	Trietylamina (trójetyloamina)	121-44-8	0,414

Z uwagi na brak określenia wykazu przedsięwzięć wymagających objęcia regulacją z uwagi na ograniczenie uciążliwości zapachowej (zgodnie z opisem rozdziału 4.2 oraz 4.2.1) przedmiotowy wykaz substancji zapachowych (wraz z podaniem progów wyczuwalności zapachu) dotyczy wszystkich obiektów, które mogą powodować uciążliwość zapachową w rozumieniu niniejszego opracowania. Przedstawiony powyżej zestawienie substancji w tabeli 1 oraz tabeli 2 należy ustalić, jako wartość odniesienia substancji zapachowych w powietrzu, które powinny regulować kwestię uciążliwości zapachowej. Powyższe zestawienie może stanowić wykaz do projektu dalszych prac regulacyjnych m.in. w formie rozporządzenia o którym mowa w art.222 ust.5 ustawy POŚ. Jednocześnie sygnalizuje się, iż w ramach przedmiotowego rozporządzenia winien zostać także przewidziany otwarty katalog substancji, w związku z możliwością nadania znaczenia prawnego informacjom pochodzącym z bazy danych, o której mowa w kolejnym akapicie oraz następnym rozdziale (4.4.1.) niniejszego opracowania.

W przypadku braku danych w zakresie progu wyczuwalności zidentyfikowanej substancji zapachowej w literaturze i dostępnych wiarygodnych źródłach danych, należy wykonać badania laboratoryjne, które pozwolą na ustalenie, jakie stężenie badanej substancji jest wyczuwalne zapachowo. W tym celu można zastosować badania metodą olfaktometrii dynamicznej. Przedmiotowa metoda pozwoli na ustalenie w warunkach laboratoryjnych minimalnego stężenia substancji, które powodują jego

wyczuwalność zapachową. Przedmiotowy tryb wyznaczenia progu wyczuwalności zapachowej na podstawie badań laboratoryjnych może mieć zastosowanie do zbadania dokładności i weryfikacji danych przedstawionych w dostępnych źródłach danych w tym przedstawionych w powyższych tabelach.

Uzyskane dane w zakresie ustalonych progów wyczuwalności zapachowej badanych substancji należy zestawiać w jednolity sposób. Każda referencyjna jednostka do badania progu wyczuwalności zapachowej powinna posiadać dostęp do aktualizacji tego poziomu. Przedmiotowe wyniki dla badanej substancji powinny być opublikowane i zatwierdzone, w tym zestawieniu danych, przez co najmniej dwie jednostki badawcze. W przypadku uzyskania rozbieżnych wyników badań przez poszczególne jednostki badawcze, ostateczny wynik przedstawia się jako średnią wartość (medianę) z wyników badawczych. W przypadku rozbieżności wyników na poziomie przekraczającym dokładność metody pomiarowej, badania należy powtórzyć. W sytuacji, gdy po powtórzeniu badań nadal istnieje nieakceptowalna rozbieżność, do wskazania docelowej wartości w wykazie należy pominąć wartość uzyskaną na poziomie wyższym, której różnica przekracza dopuszczalny poziom dokładności metody pomiarowej. Ustalenie wartości odniesienia w warunkach laboratoryjnych wymaga wydania opinii przez wiodącą referencyjną jednostkę badawczą, która uwzględnia fakt braku lub obecności danych literaturowych na temat progu wyczuwalności zapachu dla badanej substancji oraz wyniki badań poszczególnych jednostek badawczych. Wiodącą jednostką badawczą powinna być jednostka państwowa posiadająca możliwość zintegrowanego badania metodą olfaktometrii dynamicznej z chromatografią gazową¹⁸. Odpowiednią aparaturę pomiarową posiada Laboratorium Badawcze Technologii i Biosystemów Rolniczych - Oddział w Poznaniu przy Instytucie Technologiczno-Przyrodniczym - Państwowego Instytutu Badawczego w Falentach.

Przedmiotowy wykaz danych o progach wyczuwalności zapachowej powinien być publikowany po każdej aktualizacji i powinien być dostępny dla każdego obywatela.

4.4.1 Wskazanie sposobu badawczego na ustalenie progów wyczuwalności zapachowych dla substancji zapachowych nie wskazanych w wykazie

W przypadku braku danych w zakresie progów wyczuwalności zapachowej niektórych substancji wymagane jest ich ustalenie w warunkach laboratoryjnych. Laboratoryjne określenie niektórych związków w kontekście ich wyczuwalności zapachowej może zostać zrealizowane w jednostkach badawczych stosując metodę olfaktometrii dynamicznej. W tym celu zwraca się z zapytaniem do poszczególnych jednostek w celu ustalenia, czy zidentyfikowana w ramach badania jakościowego emisji substancja, która nie znajduje się na aktualnym wykazie objętym rozporządzeniem, może wydawać zapach oraz jakie stężenie badanej substancji powoduje wyczuwalność zapachową.

Określona w ten sposób charakterystyka zapachowa poszczególnych związków będzie tworzyła bazę danych. Baza danych będzie dostępna publicznie dla wszystkich obywateli. Wszystkie jednostki badawcze powinny mieć ustalony jednolity zakres informacji. Przy wprowadzeniu danych dla

¹⁸ Gas Chromatography Analysis with Olfactometric Detection (GC-O) as a Useful Methodology for Chemical Characterization of Odorous Compounds, MDPI, Basel, Switzerland, 2013 Dec 5; 13(12):16759–16800

poszczególnej badanej substancji, ustalany zakres danych wymaga akceptacji przez wszystkie jednostki badawcze przed ich wprowadzeniem do bazy.

Docelowo powyższe informacje powinny znaleźć odzwierciedlenie w znowelizowanej treści rozporządzenia w sprawie wartości odniesienia dla substancji zapachowych w powietrzu. W tym celu rozporządzenie to powinno być okresowo aktualizowane. Wspomniana wyżej baza danych może być źródłem informacji istniejącym równolegle z rozporządzeniem – jednocześnie jednym źródłem informacji w zakresie nowych substancji do czasu ich ujęcia w kolejnej aktualizacji rozporządzenia dokonanej zgodnie z przyjętym cyklem aktualizacji (można ten cykl określić ustawowo, jednocześnie nadając znaczenie informacjom wpisanym do ww. bazy danych do czasu ich przeniesienia do rozporządzenia).

4.5 Wskazanie poziomów emisji/imisji

Regulacje odnoszące się do ograniczenia uciążliwości zapachowej powinny obejmować kontrolę obiektu pod kątem jego emisyjności. Badanie imisji i odniesienie uzyskanej wartości do określonego obiektu jest niepewne, czyli obarczone dużym współczynnikiem błędu. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż imisja stanowi wartość badanego zanieczyszczenia w powietrzu atmosferycznym. Badanie tego rodzaju mogą pozwolić na ocenę, czy powietrze jest wystarczająco czyste, natomiast na podstawie imisji trudno jest ustalić źródło, a także udział źródła w uzyskanej wartości imisji. Powyższe stanowi zasadniczy problem w możliwości regulacji oddziaływania obiektów wprowadzających uciążliwe zanieczyszczenia do atmosfery.

W praktycznej aplikacji pomiar imisji nie pozwala na identyfikację źródła, bowiem składa się ona z zanieczyszczeń pochodzących z różnych źródeł. Dodatkowo należy wziąć pod uwagę, że na rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń w atmosferę wpływają również warunki pogodowe. W związku z czym, im większa jest odległość od źródła, tym bardziej dokładny powinien być pomiar. Dokładność narzędzi i metod pomiarowych imisji powinna być o wiele wyższa niż emisji, aby pozwolić na uzyskanie danych o śladowych zanieczyszczeniach.

W przypadku substancji zapachowych, nawet niskie wartości stężenia substancji mogą powodować uciążliwość

Dodatkowo należy podkreślić, że w przypadku lokalizacji kilku obiektów w tym samym miejscu, pomiar imisji nie pozwoli jednoznacznie ocenić z którego obiektu pochodzą zidentyfikowane substancje, co zdecydowanie nie pozwala na odniesienie się do przedmiotowych wartości w kontekście zastosowania środków egzekucji zachowania standardów jakości środowiska przez poszczególne obiekty. Rozwiązaniem jest modelowanie receptorowe, ale ono pozostaje w sferze badań naukowych, a nie jest wykorzystywane w celach regulacyjnych.

Analizując cel wprowadzanych regulacji, jak również możliwości techniczne pomiaru, badań i wiarygodności, dokładności tych badań należy stwierdzić, że wartość emisji do powietrza powinna być regulowana w stosunku do poszczególnych obiektów.

Badanie emisji jest dokładniejsze niż imisji, bowiem nie wpływają na nią czynniki zewnętrzne takie, jak warunki pogodowe oraz emisja z innych źródeł. Regulowanie emisji jest zasadniczo dokładne, bowiem

obejmuje warunki wprowadzenia emitowanych substancji do powietrza. Dodatkowo, wartości emisji można wykorzystać do ustalenia wartości stężeń zanieczyszczeń w imisji, stosując obliczeniowe modele dyspersji zanieczyszczeń w powietrzu. Na podstawie ustalonych wartości stężeń w imisji, powstających w wyniku emisji z obiektu, można porównać je z wartościami odniesienia dla substancji zapachowych.

W aspekcie ustalenia poziomów wartości odniesienia dla substancji zapachowych brano pod uwagę progi wyczuwalności zapachowej tych substancji. Poziom odniesienia dla tych wartości stanowi wartość stężenia tej substancji na terenach objętych ochroną tzw. wrażliwych terenach. Zachowanie poziomów odniesienia dla tych substancji następuje poprzez regulację wielkości emisji i warunków wprowadzenia przez obiekt emitowanych gazów do powietrza, w konsekwencji działalność obiektu docelowo nie powinna przekraczać wartości odniesienia dla substancji zapachowych na terenach wrażliwych.

4.6 Uwzględnienie terenów wrażliwych w ustaleniu poziomów odniesienia dla substancji zapachowych

Zasadniczą częścią ustalenia poziomów odniesienia dla substancji powodujących uciążliwość zapachową jest kwestia obszaru do którego należy odnosić ustalone wartości. W obecnym ustawodawstwie poziomy odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu odnoszą się do obszaru do którego podmiot prowadzący obiekt ma tytuł prawny. Oznacza to, że wartości odniesienia odnoszą się granic terytorialnych obiektu. W przypadku przekroczenia ustalonych wartości poza tym obszarem, stwierdza się niezgodność z wartościami regulowanymi, a zatem nie pozwala się na wprowadzanie emisji do powietrza przez obiekt na takim poziomie. Powyższe wynika wprost z art.144 ust.2 ustawy POŚ.

W danym przypadku, regulacje odnoszące się do wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu powinny obowiązywać na terenach chronionych zwanych wrażliwymi terenami. Przedmiotowa forma ochrony jest znana w obecnie obowiązującym ustawodawstwie przy ustaleniu dopuszczalnych standardów w zakresie hałasu na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2014 r. poz.112 z późn. zm.). W cytowanym rozporządzeniu wymienia się rodzaje terenów chronionych akustycznie tj.:

- a) pod zabudowę mieszkaniową,
- b) pod szpitale i domy opieki społecznej,
- c) pod budynki związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży,
- d) na cele uzdrowiskowe,
- e) na cele rekreacyjno-wypoczynkowe,
- f) na cele mieszkaniowo-usługowe;

Przedmiotowy zakres terenów objętych ochroną przez hałasem należałoby przyjąć również w kontekście ustalenia granic obszarów, na których powinny zostać dotrzymane standardy jakości środowiska oparte na wartościach odniesienia dla substancji zapachowych w powietrzu. Przedmiotowy układ regulacji jest identyczny z wymogami przestrzegania standardów dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, który jest regulowany w Dziale V ustawy POŚ.

Podejście tego rodzaju w ustaleniu regulacji wynika z faktu, iż oddziaływanie związane z uciążliwością zapachową powoduje dyskomfort u ludzi, natomiast nie powoduje szkody materialnej czy bezpośredniego zagrożenia dla środowiska. Oddziaływanie związane z uciążliwością zapachową w całości może być przyjęte przez środowisko naturalne bez występowania zmian w tym środowisku. W danym przypadku kwestia uciążliwości zapachowej jest determinowana ludźmi, zwłaszcza osobami zamieszkającymi na stałe w rejonie oddziaływania, a zatem zasadnym jest ustalenie regulacji, które pozwolą na ograniczenie występującego oddziaływania wyłącznie na terenach wrażliwych.

Jak wskazano wcześniej, tereny wrażliwe z uwagi na zachowanie wymaganego oddziaływania związanego z uciążliwością zapachową powodowaną przez obiekt, stanowią tereny trwałego przebywania ludzi, na których wartość odniesienia substancji zapachowych nie powinna być przekroczona.

Ustalenie terenów wrażliwych stanowi etap w którym następuje analiza przestrzenna zagospodarowania terenu w rejonie narażonym na oddziaływanie zapachowe. W ramach analizy wykorzystuje się dane przestrzenne tj. Miejscowe Plany Zagospodarowania Terenu, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Plany Ogólnego oraz faktycznego zagospodarowania terenu.

Ustalenie terenów wrażliwych jest realizowane przez Starostwo w poszanowaniu przestrzennych warunków ustalonych na mocy lokalnych dokumentów planistycznych i faktycznego zagospodarowania terenu. Tego rodzaju tereny należy ustalić w rejonie oddziaływania obiektu, poprzez wskazanie położonych najbliższych terenów wrażliwych w stosunku do obiektu badanego w linii prostej.

Wyznaczone tereny wrażliwe stanowią podstawę, do której należy odnosić się w kontekście zachowania wymaganego standardu jakości środowiska. Oddziaływanie i wielkości emisji substancji zapachowych do atmosfery z obiektu powinny być regulowane z zachowaniem standardu ustalonego dla terenów wrażliwych.

4.7 Ustalenie udziału emisji niezorganizowanej i zorganizowanej wraz ze wskazaniem metody pomiarowej i badawczej do wyznaczenia emisji niezorganizowanej

Emisja niezorganizowana obiektu stanowi jeden z kluczowych elementów określenia oddziaływania związanego z wprowadzaniem emisji do powietrza. Obecne ustawodawstwo nie obejmuje regulacji odnośnie wprowadzania emisji w sposób niezorganizowany substancji mających wartości odniesienia w powietrzu, co często pozwala obiektom na ponadnormatywne oddziaływanie w szczególności w zakresie występowania uciążliwości zapachowej. Ponadto, emisja niezorganizowana jest praktycznie niemożliwa do zmierzenia, co z kolei uprawnia do odstąpienia od zastosowania regulacji. W związku z czym, w kontekście regulacji oddziaływania związanego z uciążliwością zapachową istotnym jest maksymalne zorganizowanie emisji obiektu.

Najbardziej prostym i jednocześnie najbardziej rygorystycznym sposobem na zorganizowanie emisji jest ustalenie warunku całkowitego zorganizowania emisji, czyli obiekt nie może powodować emisji

niezorganizowanej. Oczywiście tego rodzaju warunek przy niektórych rodzajach działalności może być niewykonalny, bowiem praktyka działania niektórych obiektów jest niemożliwa bez emisji niezorganizowanej, a zatem stosowanie tego warunku w stosunku do tych obiektów byłoby zbyt rygorystyczne. W związku z czym, proponuje się wprowadzić ograniczenie emisji niezorganizowanej poprzez ustanowienie udziału emisji zorganizowanej i niezorganizowanej w całkowitej emisji. Tego rodzaju podejście pozwoli zarządzać decydującą ilością wprowadzanej emisji, co z kolei pozytywnie wpłynie na ograniczenie oddziaływania wynikającego z tej emisji.

Ustalenie źródeł zorganizowanej i niezorganizowanej emisji polega na identyfikacji źródeł emisji obiektu wraz z ustaleniem charakteru tych źródeł. Przedmiotowy zakres jest realizowany w ramach badania obiektu pod kątem występowania emisji substancji zapachowych i stanowi pierwszy etap badawczy obiektu. Ustalenie źródeł emisji pod kątem ich charakterystyki, wymaga stosowania odpowiednich metod i narzędzi badawczych. Emisję zorganizowaną i niezorganizowaną określa się stosując metody obliczeniowe bilansu masowego, które wymagają znajomości parametrów emisji wykorzystując metody pomiarowe.

Dostępne narzędzia do ustalenia obecności emisji niezorganizowanej oparte są na technikach:

- LDAR (Leak Detection And Repair). Przedmiotowe narzędzie jest wykorzystywane zasadniczo do identyfikacji węglowodorów w badaniach szczelności instalacji związanych z transportem i przetwarzaniem węglowodorów.
- OGI (Optical Gas Imaging), która jest realizowana w celu ustalenia szczelności układu technologicznego na podstawie obrazowania wydostania się gazów poza układ. Przedmiotowa metoda nie pozwala na ustalenie ilości zidentyfikowanej emisji.
- Open-Path FTIR (Fourier Transform Infrared Spectroscopy) to technika wykorzystująca spektroskopię w podczerwieni z transformacją Fouriera do pomiaru stężeń gazów w rozszerzonej, otwartej ścieżce, a nie w zamkniętej próbce.
- DOAS (differential optical absorption spectroscopy) to metoda pomiaru stężeń gazów śladowych w atmosferze poprzez analizę absorpcji światła, zwykle w zakresie ultrafioletu i światła widzialnego.

Ustalenie udziału emisji niezorganizowanej wymaga zbadania poszczególnych elementów ciągu technologicznego badanego obiektu. Na podstawie tych danych stosując dostępne metody badawcze należy określić ilość emisji zorganizowanej i niezorganizowanej we względnym wymiarze. Względny wymiar wielkości emisji oznacza, że przy ustaleniu poszczególnych strumieni emisji ważne jest określenie wartości mierzalnej identyfikowanej emisji, która jest zbieżna dla poszczególnych strumieni. Przed przystąpieniem do pomiarów powinny zostać zidentyfikowane wszystkie układy procesowe narażone na nieszczelności. W związku z tym, należy usystematyzować wiedzę o wybranej instalacji w formie schematu przepływów z zaznaczonymi strumieniami, a następnie wyszczególnić elementy narażone na nieszczelności.

Na podstawie zidentyfikowanej ilości emisji według charakterystyki dla całego obiektu, następuje ustalenie udziału poszczególnych emisji w łącznej emisji. W sytuacji, gdy udział emisji niezorganizowanej jest poniżej 30% łącznej emisji obiektu, to oznacza akceptowalny poziom emisji niezorganizowanej. W przypadku, gdy udział emisji niezorganizowanej jest większy od 30%, to

oznacza, że obiekt powinien ograniczyć swoją emisję niezorganizowaną do poziomu poniżej 30% udziału. Przyjęto wartość 30% jako granicę udziału emisji niezorganizowanej, ponieważ powyżej tego poziomu udział ten staje się istotny z punktu widzenia oddziaływania środowiskowego i kontroli emisji. Uzyskanie emisji niezorganizowanej poniżej 30% zapewnia, że dominująca część emisji pozostaje kontrolowana, mierzona i konsekwentnie możliwa do ograniczenia technicznego.

W przypadku wykazania, że wymagane jest ograniczenie udziału emisji niezorganizowanej, następuje ustalenie wymogu zorganizowania emisji wraz z wstrzymaniem dalszego badania obiektu do momentu zrealizowania zorganizowania emisji. Wstrzymanie dalszego badania obiektu obejmuje warunkowe wstrzymanie prac związanych z dalszym procesem badania emisji obiektu i oceny uciążliwości zapachowej badanego obiektu. Zorganizowanie emisji odbywa się na podstawie technicznego dostosowania obiektu, które może być realizowane w okresie nie więcej niż 2 lata od momentu wstrzymania dalszego badania obiektu bez możliwości wydłużenia terminu.

W przypadku niedostosowania się do ustalenia zorganizowania emisji, działalność obiektu jest wydać decyzję naprawczą o której mowa w art.362 ustawy POŚ nakazującą odpowiednie zorganizowanie emisji do wymaganego poziomu. W przypadku gdy podmiot nie wykonuje decyzji naprawczej, podlega ona egzekucji na zasadach ogólnych (np. grzywna w celu przymuszenia). Ponadto, można rozważyć w tej sytuacji także wstrzymanie działalności na podstawie art.364 lub wstrzymanie użytkowania instalacji na podstawie art.367 ustawy POŚ (wymagane może być dostosowanie obecnej treści w/w przepisów celem zapewnienia iż będą one miały zastosowanie do analizowanego przypadku).

Po uzyskaniu odpowiedniego poziomu udziału emisji niezorganizowanej następuje dalsze badanie obiektu w zakresie jakościowego i ilościowego badania emisji zorganizowanej.

4.8 Ustalenie zakresu jakościowego i ilościowego badania gazów stanowiących emisję

Ustalenie charakterystyki jakościowej emisji zorganizowanej obejmuje etap badania obiektu w zakresie identyfikowania jakościowego składu gazów emitowanych do powietrza. Realizację badań substancji chemicznych znajdujących się w gazach odlotowych przeprowadza się dostępnymi metodami i technikami badawczymi. Prace w przedmiotowym zakresie realizowane są bezpośrednio przez badany obiekt po nałożeniu obowiązku przez organ nadzorujący.

Badanie składu jakościowego gazów w ramach przedmiotowego etapu obejmuje badanie gazów stanowiących emisję zorganizowaną obiektu. Zakres badawczy obejmuje ustalenie wszystkich obecnych substancji chemicznych (organicznych i nieorganicznych) w gazach odlotowych w każdym punkcie emisji w ramach obiektu. Można stosować następujące metody:

- GC (Gas Chromatography) jest to chromatografia gazowa stanowiąca technikę analityczną służącą do rozdzielania, identyfikowania i ilościowego określania związków lotnych w mieszaninie gazów. Wśród stosowanych metody należy wymienić:
 - GC-FID (Gas Chromatography Flame Ionization Detector) jest to technika chromatografii gazowej z detektorem płomieniowo-jonizacyjnym. Przedmiotowa technika nie wykrywa związków nieorganicznych.

- GC-MS (Gas Chromatography-Mass Spectrometry) jest to technika chromatografii gazowej sprzężona ze spektrometrią mas. Przedmiotowa technika pozwala zidentyfikować praktycznie wszystkie składniki organiczne i część nieorganicznych, często nawet śladowe.

Laboratorium wykonujące badanie składu jakościowego gazu powinno zidentyfikować wszystkie lotne związki chemiczne obecne w gazach, stosując metodę chromatografii gazowej. Wyniki powinny być zestawione w formie zbioru danych o zidentyfikowanych substancjach wraz z granicą oznaczalności dla każdego zidentyfikowanej substancji.

Pobór prób oraz badanie tych prób powinno być realizowane z wykorzystaniem norm referencyjnych i akredytowanych. W przypadku braku akredytacji wykonywania analiz składu jakościowego gazu, należy realizować czynności ze zbliżoną dokładnością i ufnością pomiarową. Pobór prób może być realizowany zgodnie z normą PN-EN 15259:2011 Jakość powietrza - Pomiar emisji ze źródeł stacjonarnych - Wymagania dotyczące miejsc pomiaru i odcinków pomiarowych, celu i planowania pomiaru oraz sprawozdania.

Wykonane badania zobrazują skład jakościowy emitowanych gazów. Na podstawie tych danych stwierdza się, czy wymienione zidentyfikowane substancje charakteryzują się odczuwalnością zapachową. Analiza w przedmiotowym zakresie jest realizowana na podstawie danych literaturowych i źródeł danych referencyjnych.

Uzyskane dane w zakresie składu jakościowego gazów wraz z analizą ich charakterystyki zapachowej wykorzystuje się do ustalenia zakresu wymaganego badania ilościowego gazów realizowanego w dalszym etapie. Warunkiem stwierdzenia wymogu dalszego badania ilościowego substancji jest wykazanie, że przedmiotowa substancja jest odczuwalna zapachowo. Ustalenie czy substancja jest odczuwalna zapachowo odbywa się na podstawie stwierdzenia możliwości powodowania zapachu.

Ustalenie charakterystyki ilościowej emisji zorganizowanej polega na badaniu ilościowym zidentyfikowanych substancji zapachowych na etapie jakościowej charakterystyki emisji.

Etap ten obejmuje wykonanie badań ukierunkowanych na wyznaczenie ilości substancji zapachowych emitowanych w trakcie normalnej eksploatacji obiektu. W ramach badania obiektu w omawianym zakresie można stosować metody, które są identyczne jak na etapie ustalenia jakościowej charakterystyki emisji, tj. z wykorzystaniem chromatografii gazowej.

Badania w przedmiotowym zakresie powinny zostać wykonane zgodnie obowiązującymi normami oraz zakresem badawczym, w szczególności wyniki badań powinny uwzględniać średnią godzinową wielkość emisji wyrażoną w jednostkach fizycznych.

4.9 Stosowanie referencyjnej metody obliczenia dyspersji zanieczyszczeń w powietrzu

W celu zweryfikowania spełnienia standardu wymagane jest wykonanie obliczeń modelowych rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu dla zidentyfikowanych wielkości emisji powodujących uciążliwość zapachową.

Ustalenie dyspersji zanieczyszczeń w powietrzu będących efektem emisji ma posłużyć analizie rozkładu zanieczyszczeń w powietrzu zidentyfikowanych substancji zapachowych celem ustalenia przekroczeń ustalonych wartości odniesienia substancji zapachowych na terenach wrażliwych. Przedmiotowe analizy realizowane są dla rejonu oddziaływania zapachowego w odniesieniu do poziomów stężeń zanieczyszczeń uzyskanych na terenach wrażliwych.

Zakres metodyki referencyjnej w ustaleniu dyspersji zanieczyszczeń będących efektem emisji opisuje w całości załącznik nr 3 obowiązującego rozporządzenia w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu. Przedmiotowy zakres metodyki referencyjnej do wykonania obliczeń modelowych można w całości wykorzystać dla substancji zapachowych w powietrzu.

Warunkiem uznania uzyskanych wartości za dotrzymane jest określenie wartości odniesienia substancji zapachowych w mikrogramach na metr sześcienny ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) uśrednionych dla okresu jednej godziny oraz roku kalendarzowego na poziomie nieprzekraczającym progu wyczuwalności zapachowej substancji będącej efektem wprowadzania emisji z obiektu badanego względem terenów wrażliwych.

Wartość odniesienia substancji zapachowych w powietrzu uśredniona dla jednej godziny na terenie wrażliwym jest dotrzymana, jeżeli nie jest przekraczana przez więcej niż 8,3% czasu w roku. Opis zmiany percentyla dla substancji zapachowych jest opisany w kolejnym rozdziale niniejszego opracowania. Przedmiotowy warunek pozwala na realizację prac eksploatacyjnych obiektu, w wyniku których może nastąpić incydentalna emisja zwiększona.

Ocena wyników dyspersji zanieczyszczeń w powietrzu polega na ocenie uzyskanych wyników z modelowania dyspersji substancji zapachowych w powietrzu pod względem przekraczania referencyjnych wartości odniesienia substancji zapachowych na terenach wrażliwych.

Referencyjne wartości odniesienia dla substancji zapachowych w powietrzu są ustalane na podstawie progu wyczuwalności zapachowej dla każdej substancji zapachowej. Próg wyczuwalności zapachowej ustalany na podstawie badania wyczuwalności substancji zgodnie z zakresem działań opisanym wcześniej, w zakresie *Ustalenia charakterystyki jakościowej emisji zorganizowanej*. W przypadku braku występowania w dostępnej bazie danych wyznaczonego progu wyczuwalności zapachowej substancji, realizowane są procedury badania danej substancji w specjalistycznym laboratorium.

Zidentyfikowane substancje zapachowe są analizowane pod kątem występowania ich progu wyczuwalności zapachowej na terenach wrażliwych.

W przypadku, gdy na terenach wrażliwych - w wyniku modelowania dyspersji substancji zapachowych pochodzącej z emisji obiektu - ustali się osiągnięcie wartości stężenia tej substancji na poziomie wyższym niż próg wyczuwalności zapachowej tej substancji, to oznacza występowanie uciążliwości zapachowej obiektu.

Wykonywane analizy dyspersji zanieczyszczeń w powietrzu powinny stanowić podstawę ustalenia warunków wprowadzenia wnioskowanej w ramach pozwolenia emisji substancji zapachowych z obiektu. W ramach analizy, o której mowa, należy udowodnić, że emisja powstająca w obiekcie, przy określonych warunkach wprowadzenia do powietrza, nie spowoduje przekroczenia wartości odniesienia dla substancji zapachowych w powietrzu na najbliższych zlokalizowanych terenach

wrażliwych. W przypadku złożonych warunków wprowadzania emisji do powietrza przez obiekt, analiza, o której mowa, powinna przedstawiać uzasadnienie, że przy ustalonych warunkach nie nastąpi potencjalne oddziaływanie na tereny wrażliwe związane z uciążliwością zapachową, czyli nie będą pojawiać się zanieczyszczenia na poziomie odczuwalnym zapachowo.

Wynik końcowy wykonanej analizy dyspersji zanieczyszczeń w powietrzu powinien przedstawiać mierzalne efekty realizowanych obliczeń wraz ze wskazaniem warunków wprowadzenia wnioskowanej emisji z obiektu.

4.9.1 Zmienność percentyla - czas wprowadzenia emisji

Obecne regulacje w zakresie wprowadzania niektórych substancji do powietrza również regulują dopuszczalną poziomą przekroczeń wartości odniesienia. Dla większości substancji wartość ta jest wyznaczona na poziomie 0,2% czasu w roku.

Przedmiotowe zakresy regulacji odnoszące się do ograniczenia uciążliwości zapachowej obiektów obejmują kwestię zmniejszenia wpływu na ludzi poprzez poprawienie ich komfortu życia w rejonie oddziaływania tych obiektów. Problematyka występowania uciążliwości związanej z występowaniem zapachu jest determinowana również czasem ekspozycji na zapach. W związku z czym, ważnym elementem w ograniczeniu tego oddziaływania jest właściwe zarządzanie nie tylko wolumenem emisji ale również czasem emisji. Z uwagi na fakt, iż większość obiektów prowadzi proces technologiczny wymagający specyficznych działań, które powodują cykliczne większe stężenia zanieczyszczeń niż dopuszczalne w powietrzu należałoby umożliwić realizację tych procesów pod warunkiem ustalenia możliwej do przekroczenia wartości odniesienia. Przedmiotową wartość należałoby ustalić bazując na kwestii braku ograniczenia funkcjonowania obiektów, a także uwzględnienia akceptowalnego oddziaływania na ludzi.

W związku z czym proponuje się ustalić inny percentyl dla substancji zapachowych, a zatem należałoby uznać, że wartość odniesienia substancji zapachowych w powietrzu uśredniona dla jednej godziny na terenie wrażliwym jest dotrzymana, jeżeli wartość ta nie jest przekraczana przez więcej niż 8,3% czasu w roku (tj. 730 godzin, tj. 2 godziny dziennie). W związku z tym należy ustalić 91,7 percentyl $S_{91,7}$ ze stężeń substancji zapachowych w powietrzu uśrednionych dla jednej godziny jest to wartość stężenia substancji zapachowej, której nie przekracza 91,7% wszystkich stężeń uśrednionych dla jednej godziny występujących w roku kalendarzowym. Jeżeli $S_{91,7}$ jest mniejszy niż wartość odniesienia substancji zapachowej w powietrzu D_1 , to można uznać, że zachowana jest dopuszczalna częstość przekraczania wartości D_1 , wynosząca 8,3% czasu w roku.

Wartość 8,3% przekształca się średnio na 2-godzinową wartość w skali doby, gdzie ten okres pozwoli obiektom na realizację procesów technologicznych z przekroczeniem dopuszczalnej wartości odniesienia. Z uwagi na fakt, iż w dotychczasowych regulacjach nie wprowadzano ograniczeń w skali doby, natomiast w przypadku regulacji odnoszących się do substancji zapachowych – stanowi to jeden z kluczowych elementów zarządzania ich oddziaływaniem. W związku z tym należałoby wprowadzić dodatkowo warunek: w każdej dobie liczba godzin, w których stężenie substancji przekracza wartość odniesienia substancji zapachowych D_1 , nie może być większa niż 2 godziny. Powyższe pozwoli nie dopuścić do sytuacji ciągłego przekroczenia ustalonych wartości odniesienia.

W przypadku planowanych obiektów ustalić można wyższy percentyl stężeń godzinowych, na poziomie 98% (tak jak jest obecnie), co powoduje na pewne uszczuplenie zakresu możliwego wolumenu wprowadzanych emisji. Uzasadnieniem wprowadzenia większych restrykcji w odniesieniu do planowanych obiektów jest fakt świadomości na etapie projektowania w zakresie obowiązujących standardów jakości środowiska. Zwiększenie percentyla może być również rozważone w przypadku dalszego ograniczenia oddziaływania emisji substancji zapachowych, wynikające z sytuacji braku uzyskania oczekiwanego efektu w postaci braku uciążliwości zapachowej.

Zmienność percentyla w kierunku zmniejszenia może pozwolić obiektom na bardziej elastyczne zarządzanie emisjami powodując tym samym mniejsze ograniczenia w funkcjonowaniu tych obiektów.

5. Możliwości wprowadzenia odstępstw od stosowania standardu

Z uwagi na charakter oddziaływania, a także możliwość zrównoważonego wprowadzenia regulacji w zakresie ograniczenia uciążliwości zapachowej, jak również znaczenie w efektach realizacji niniejszych regulacji należy uznać, że wprowadzane standardy poprzez ustalenie wartości odniesienia dla substancji zapachowych oraz obwarowania emisyjne obiektów nie powinny mieć stałych odstępstw od stosowania. Oczywiście pod rozważenie należy wziąć odstępstwo przejściowe wynikające z okresu dostosowania się do wprowadzanych standardów przez istniejące obiekty. W tym przypadku należałoby ustalić okres dostosowawczy na poziomie nie dłuższym niż 4 lata od dnia publikacji regulacji. Okres na poziomie 4 lata został uwzględniony przez analogię, czyli jak w przypadku dostosowania instalacji do wymogów konkluzji BAT o którym mowa w art.215 ustawy POŚ. Oczywiście należy przyjąć również przez analogię zakres ustalenia przedmiotowego terminu, czyli przedmiotowy termin ustala się przez organ w formie „nie więcej niż”, co oznacza, że organ w uzasadnionych przypadkach może ustalić termin dostosowawczy krótszy niż 4 lata.

Powyższe odstępstwo ma zastosowanie dla obiektów, które uzyskały pozwolenie na budowę tego obiektu przed wprowadzeniem, publikacją niniejszych standardów.

Ponadto należy wskazać, że odstępstwo o którym mowa w art.204 ust.2 ustawy POŚ nie powinno mieć zastosowania dla przedmiotowych regulacji.

5.1 Regulowane wprowadzanie emisji w zależności od warunków pogodowych

Oddziaływanie zapachowe, jak również oddziaływanie wynikające z emisji substancji gazowych do powietrza istotnie zależy od panujących warunków pogodowych. Zależność oddziaływania względem warunków pogodowych wynika z uwagi na wpływ tych warunków na rozkład zanieczyszczeń w powietrzu powstających w wyniku emisji obiektu. Z kolei rozkład zanieczyszczeń stanowi determinantę w ustaleniu zachowania standardu jakości środowiska. Ważne jest podkreślenie, że im bardziej jest rozległy obszar analizowany, tym bardziej warunki pogodowe wpływają na rozkład zanieczyszczeń w powietrzu.

W danym przypadku, ponownie należy wskazać, że substancje zapachowe wpływają na ludzi zamieszkających na terenach wrażliwych. Tereny wrażliwe lokalizowane są w różnej odległości od

obiektu. Oddziaływanie substancji zapachowych występuje wtedy, jak zostaje osiągnięta wartość odniesienia na terenach wrażliwych. Osiągnięcie tej wartości jest możliwe wtedy, kiedy warunki pogodowe będą odpowiednie. Odpowiednie warunki pogodowe stanowią takie warunki przy których rozkład zanieczyszczeń wynikający z emisji wskazuje na potencjalne osiągnięcie wartości odniesienia na terenach wrażliwych np. kierunek wiatru w okresie emisji stanowi wiatr napływowy na tereny wrażliwe, niska inwersja termiczna, występowanie opadów atmosferycznych, stała równowaga atmosfery. Wszystkie te warunki wyznacza się na podstawie obliczeń modelowych dyspersji zanieczyszczeń w powietrzu. Wynikiem takiej analizy musi być wypracowany zakres reguł (parametrów warunków pogodowych) przy których może wystąpić ekspozycja zanieczyszczeń na terenach wrażliwych.

Biorąc pod uwagę powyższe, można rozważyć złożone warunki wprowadzania emisji do powietrza poprzez ustalenie warunków pogodowych, przy których wprowadzenie emisji do powietrza jest możliwe bez oddziaływania na tereny wrażliwe. W tym celu, na etapie uzyskania pozwolenia na wprowadzania gazów i pyłów do powietrza dla substancji zapachowych, należałoby ustalić w oparciu o stosowne analizy specjalistyczne warunki pogodowe, przy których można wprowadzać zanieczyszczenia bez potrzeby dostosowania się do tych standardów.

Analizowane rozwiązanie de-facto stanowi czasowe, warunkowe odstępstwo od stosowania się do standardów, regulowanych w ramach ustalonego pozwolenia.

Przedmiotowe podejście w rozwiązaniu oddziaływania związanego z emisyjnością również wymaga odpowiednich środków technicznych w powiązaniu z odpowiednimi narzędziami do monitorowania warunków pogodowych panujących w miejscu wprowadzania emisji w formie online z cyklicznością nie większą niż minutowy odczyt. Rozwiązania w tym zakresie powinny obrazować zmienność warunków pogodowych w perspektywie co najmniej 30 minutowego okresu.

Wszystkie czynności polegające na złożonym wprowadzeniu emisji do powietrza powinny być ewidencjonowane przez obiekt oraz wyniki transmitowane do odpowiednich organów. W rezultacie powyższych czynności obiekt objęty wymogiem zachowania standardu powinien przestrzegać złożonych warunków, raportować z każdej czynności związanej ze zmianą wprowadzenia emisji do powietrza, przedstawiać uzasadnienie podjętej czynności w ramach raportu, przysyłać raport do odpowiednich organów, reagować na zgłoszenia ludzi zamieszkałych w rejonie oddziaływania, informować strony o zachodzących zmianach, jak również o prognozowanych zmianach tj. przedwstępnie.

Przedmiotowe rozwiązanie złożonego wprowadzania emisji do powietrza powinno być ustalone na mocy pozwolenia udzielonego obiektowi na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza dla substancji zapachowych.

6. Narzędzia i sposoby ewidencji i transferu danych

W ramach realizowanych regulacji w zakresie uciążliwości zapachowej wymagane jest zbieranie oraz analizowanie danych przez odpowiednie organy nadzorujące i kontrolujące, jak również wymagane jest ujednolicenie transferu danych. Przedmiotowy zakres obejmuje następujące kwestię:

- zbieranie, transfer, analiza danych w zakresie zgłoszeń uciążliwości zapachowej,
- zbieranie, publikowanie danych w zakresie wyznaczanych progów wyczuwalności zapachowej dla nowych substancji
- ewidencja działań związanych z utrzymaniem standardu, realizowanych przez obiekt objęty monitoringiem

Zbieranie, transfer, analiza danych w zakresie zgłoszeń uciążliwości zapachowej stanowi jedną z najbardziej kluczowych elementów realizacji przedmiotowych regulacji w zakresie uciążliwości zapachowej. Zbieranie danych w zakresie zgłoszeń uciążliwości zapachowej powinno obejmować możliwość natychmiastowego otrzymania zgłoszenia przez organ, a także umożliwiać obywatelowi na wykonanie zgłoszenia. Zbieranie danych w przedmiotowym zakresie obecnie realizowane w podobny sposób za pośrednictwem aplikacji mObywatel.gov.pl.. Niemniej jednak, przedmiotowa platforma nie daje możliwości identyfikacji położenia oraz odniesienia lokalizacji zgłoszenia względem rejonu oddziaływania, a także uzyskania usystematyzowanych danych w zakresie lokalizacji potencjalnego źródła, natężenia zapachu i warunków pogodowych.

Najważniejszym elementem zbierania danych w zakresie zgłoszeń uciążliwości zapachowej jest wiarygodność zgłoszeń definiowana wprost przez poziom autentyczności zgłoszeń, która rzutuje na zasadność uwzględnienia zgłoszenia. W celu ustalenia zasadności zgłoszenia uciążliwości na początku należy ustalić, czy osoba zgłaszająca wykonuje czynność w miejscu zamieszkania, który jest objęty rejonem oddziaływania obiektu powodującego uciążliwość zapachową. W związku z czym, należy zweryfikować położenie (lokalizację) zgłoszenia. W przypadku systemów informatycznych (np. aplikacja mobilna) ta czynność jest prosta do zrealizowania, w przypadku zgłoszenia analogowego, czyli zgłoszenia za pośrednictwem telefonicznej rozmowy bądź pisemnego zgłoszenia – jest to bardziej skomplikowane, bowiem wymaga zweryfikowania czy osoba, która zgłasza uciążliwość faktycznie przebywa na stałe w rejonie oddziaływania, dodatkowo ta metoda wymaga dostępu do danych osobowych.

Następnym etapem w ustaleniu zasadności zgłoszenia jest uzyskanie usystematyzowanych danych określających potencjalne wskazanie źródła zapachu, natężenia zapachu oraz panujących warunków pogodowych. W celu usystematyzowania danych o których mowa należałoby stworzyć odpowiednie kategorię danych do wyboru np. ustalić charakter zapachu (gnilny, słodki, kwaśny itp.), skalę zapachu (poziom od 1 do 5), kierunek i siłę wiatru, nasłonecznienie, występowanie opadów. Oczywiście przedmiotowy zakres danych w zakresie charakteru, natężenia zapachu, a także warunków pogodowych – jest stosunkowo mniej ważny w ustaleniu zasadności zgłoszenia, bowiem wymaga analizy, która może posiadać odpowiednią część błędu interpretacyjnego. Na podstawie tak zebranych danych można wykonać analizę zasadności zgłoszenia, czyli uzasadnić czy przedmiotowe dane pozwalają na stwierdzenie występowania uciążliwości zapachowej w analizowanym rejonie oddziaływania. Niemniej jednak, jeżeli podjęcie decyzji przez organ kontrolujący i nadzorujący o przeprowadzeniu badania obiektu pod kątem uciążliwości zapachowej jest uwarunkowane uzasadnieniem podjęcia takiej decyzji, to przedmiotowe dane stanowią istotną część uzasadnienia. Warunkowe podjęcie decyzji o przeprowadzeniu badania obiektu następuje w przypadku uzyskania zgłoszeń uciążliwości zapachowej na poziomie niższym niż wyznaczona referencyjna liczba, czyli wtedy jak organ może podjąć decyzję.

Transfer danych zebranych w przedmiotowym zakresie powinien następować bez zbędnej zwłoki do organów kontrolujących i nadzorujących. Organ kontrolujący dostaje przedmiotową informację do wiadomości, natomiast organ nadzorujący wykorzystuje dane do analiz zasadności wszczęcia postępowania w sprawie nałożenia obowiązku przeprowadzenia badań obiektu w zakresie uciążliwości zapachowej i spełnienia standardów w tym zakresie. Organ kontrolujący dostaje informację w zakresie zgłoszeń w celu wykorzystania tych danych w dalszym etapie postępowania, które zostanie zainicjowane przez organ nadzorujący. W przypadku korzystania z automatyzowanego, informatycznego systemu zbierania i transferu danych, przedmiotowy zakres informacji może być dostępny dla każdego organu administracji publicznej. Realność stworzenia takiego systemu jest wysoka, bowiem obecnie istnieje podobna forma systemu, jakim jest wizyjny system kontroli miejsca magazynowania lub składowania odpadów w czasie rzeczywistym, którego zakres jest regulowany rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29 sierpnia 2019 r. w sprawie wizyjnego systemu kontroli miejsca magazynowania lub składowania odpadów (Dz. U. 2019 r. poz.1755 z późn. zm.).

Zbieranie, publikowanie danych w zakresie wyznaczanych progów wyczuwalności zapachowej dla nowych substancji obejmuje działania związane z przetwarzaniem danych i ich publikacją w zakresie ustalonych wartości odniesienia w trybie laboratoryjnym przez wiodącą referencyjną jednostkę badawczą. Referencyjna jednostka badawcza zbiera uzyskane dane od innych jednostek badawczych, które prowadzą badania w zakresie ustalenia progów wyczuwalności zapachowej, analizuje uzyskane dane i publikuje bez zbędnej zwłoki na własnej stronie internetowej lub za pośrednictwem rządowych stron internetowych.

Ewidencja działań związanych z utrzymaniem standardu, realizowanych przez obiekt objęty monitoringiem wymaga stałej kontroli obiektu przez organ nadzorujący i kontrolujący. Z uwagi na rozległy zakres obiektów który wymaga indywidualnej ewidencji danych, częstotliwości zmiany danych, analizy warunków pogodowych i zgłoszeń, przedmiotowa ewidencja wymaga automatyzacji i usystematyzowania. W przypadku objęcia obiektu regulacjami w zakresie określenia granicznych emisji możliwych do wprowadzenia powodujących uciążliwość zapachową należy prowadzić ewidencję czynności skierowanych na ograniczenie uciążliwości, analizy przyjętych zgłoszeń i zaproponowanych działań w ramach zgłoszenia, informowania stron. Obiekt o którym mowa powinien realizować pomiary, ewidencjonować czas pracy obiektu, informować o zachodzących sytuacjach odbiegających od normalnej pracy obiektu, reagować na każde zgłoszenie w postaci analizy zasadności tego zgłoszenia wraz z przedstawieniem informacji w zakresie czynności podejmowanych, a zmierzających do ustania występującej uciążliwości zapachowej.

7. System kontroli przestrzegania standardu

Kontrola przestrzegania warunków obejmuje weryfikację wykonalności pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza dla substancji zapachowych przez obiekty obwarowane posiadaniem tego rodzaju pozwolenia.

W wyniku realizacji działań polegających na kontroli przestrzegania realizacji warunków pozwolenia należy stosować tryb identyczny jak w przypadku innych zezwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza.

Zakres regulacji w tym zakresie opisuje ustawa POŚ w szczególności określa warunki przy których pozwolenie może zostać cofnięte, ograniczone, wygaszone, jak również opisuje zakres kar administracyjnych.

Należy ustalić, że pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza dla substancji zapachowych może mieć charakter odrębnego pozwolenia, dedykowanego wyłącznie do kwestii uciążliwości zapachowej. Niemniej jednak, tworzenie dodatkowego rodzaju pozwolenia jest zbędne, bowiem pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów w całości obejmuje wymagany zakres regulacji.

7.1 Sposób analizowania emisyjności przedsięwzięć powodujących uciążliwość zapachową oraz sposób interwencji w przypadku naruszenia ustalonych poziomów

Ustalenie zakresu korzystania ze środowiska na podstawie pozwolenia na wprowadzania gazów i pyłów do powietrza uwzględniając substancje zapachowe jest realizowane przez organ nadzorujący, na wniosek podmiotu eksploatującego obiekt, sporządzanego w efekcie nałożenia obowiązku zbadania obiektu pod kątem występowania uciążliwości zapachowej.

Weryfikacja przestrzegania zakresu ustalonego korzystania ze środowiska, czyli braku naruszenia pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza jest realizowana przez organ kontrolujący w porozumieniu z organem nadzorującym. Weryfikacja o której mowa jest realizowana na podstawie analizy przedłożonych pomiarów emisji realizowanych przez obiekt. W uzasadnionych przypadkach, organ kontrolujący realizuje zakres badań w celu weryfikacji poziomu emisji substancji zapachowych ustalonej na mocy pozwolenia. Przedmiotowy tryb postępowania mieści się w zakresie obecnie obowiązujących przepisów prawa. Przy realizacji weryfikacji przestrzegania warunków pozwolenia należy stosować metody i badania zgodnie z standardem i metodologią, która była wykorzystywana dla potrzeb ustalenia warunków pozwolenia. W przypadku, gdy poziom uciążliwości zapachowej nie ustępuje lub istnieją uzasadnione okoliczności, organ kontrolujący może we własnym zakresie wykonać badania i analizy uciążliwości zapachowej w trybie opisanym w niniejszym dokumencie, w celu weryfikacji przyjętych założeń i parametrów udzielonego pozwolenia.

W przypadku występowania niezgodności pozwolenia ze stanem faktycznym, naruszeniem warunków tego pozwolenia lub też z analizy i badań przeprowadzonych przez organ kontrolujący wynika, że założenia i parametry pozwolenia nie są zgodne, wtedy organ kontrolujący kieruje zawiadomienie do organu nadzorującego o wymogu wszczęcia postępowanie w sprawie ograniczenia lub cofnięcia pozwolenia. Równolegle organ kontrolujący we własnym zakresie wszczyna postępowanie, jeżeli przedmiotowe naruszenie cechuje się występowaniem zagrożenia życia i zdrowia ludzi lub środowisku. Przedmiotowy tryb regulacji jest obecnie ustalony na podstawie obowiązujących przepisów prawa.

7.2 Zakres i metody monitoringu przedsięwzięć objętych ewidencją z odniesieniem do wprowadzenia możliwości pomiaru ciągłego wraz ze wskazaniem metody pomiarowej

Przestrzeganie ustalonych warunków emisji do powietrza substancji zapachowych na mocy pozwolenia na wprowadzanie pyłów i gazów do powietrza wymaga kontroli ze strony kontrolowanego obiektu jak również organów kontrolujących. Pomiary emisji substancji zapachowych mogą być realizowane w układzie obecnie obowiązujących przepisów. Zakres wykonywania pomiarów emisji został określony rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 7 września 2021 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji (Dz. U. 2023 r. poz.1706 z późn. zm.). W ramach regulacji odnoszących się do standardów w zakresie uciążliwości zapachowej, przedmiotowe rozporządzenie wymaga uzupełnienia o zapisy odnoszące się do wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu.

Dodatkowo wymaga się wprowadzenia warunku stosowania ciągłego pomiaru emisji w uzasadnionych przypadkach. Uzasadnionym przypadkiem w ustaleniu obowiązku stosowania ciągłego pomiaru emisji jest stwierdzenie w trakcie kontroli przez organ kontrolujący niezgodności stanu faktycznego funkcjonowania obiektu z ustalonym na mocy pozwolenia lub przekroczenia ustalonych standardów. W przypadku wystąpienia uzasadnionego przypadku, organ nadzorujący w drodze decyzji ustala wymóg prowadzenia ciągłego pomiaru emisji. Decyzja o której mowa może stanowić zmianę decyzji na wprowadzanie gazów i pyłów, gdzie postępowanie w sprawie wydania tej decyzji powinno być wszczęte z urzędu natychmiast po stwierdzeniu okoliczności.

Ciągły monitoring emisji substancji zapachowych może obejmować ciągły pomiar emisji LZO, jeżeli substancje powodujące uciążliwość zapachową stanowią substancje z grupy lotnych związków organicznych. W celu korelacji pomiaru LZO do wymaganych do monitoringu substancji zapachowych, należy ustalić poziom emisji LZO przy którym stężenie substancji powodujących uciążliwość zapachową jest na poziomie dopuszczalnym zgodnie z pozwoleniem.

W celu uproszczenia metody pomiarowej do ciągłego pomiaru emisji LZO należałoby wprowadzić możliwość wykorzystania metody pomiaru detekcją fotojonizacyjną (PID). Przedmiotowa metoda pomiarowa jest prostsza w implementacji i tańsza, natomiast posiada swoje wady, jak również zalety względem obecnie obowiązującej detekcji płomieniowo-jonizacyjnej (FID). Do zalet pomiarów metodą PID należy zaliczyć wyższą dokładność pomiaru (praca przy niskich stężeniach), łatwą obsługę i serwisowanie, brak dodatkowych materiałów (gazów wzorcowych), niską cenę zakupu i eksploatacji. Wady tej metody PID stanowią czułość na zanieczyszczenia pyłowe, dużą wilgotność, wysokie temperatury gazów oraz brak możliwości określenia stężeń metanu. Przedmiotowe wady można wyeliminować stosując odpowiednie rozwiązania techniczne urządzeń do pomiaru oraz poprzez regularną konserwację tych urządzeń, w przypadku braku możliwości określenia poziomu metanu należy wskazać, że do potrzeb weryfikacji emisji substancji zapachowych nie jest to konieczne. Pomiar przy stosowaniu metody opartej na PID nie jest akredytowany, bowiem nie wprowadzono tej metody jako referencyjnej. W związku z czym, przedmiotowy zakres metody pomiarowej wymaga standaryzacji.

W sytuacji braku prowadzenia pomiaru ciągłego, realizuje się pomiar okresowy zgodnie z w/w zasadami opisanymi w w/w rozporządzeniu. Pomiar okresowy dla potrzeb ustalenia emisji substancji zapachowych powinien być prowadzony dla poszczególnych źródeł znajdujących na terenie obiektu. Jeżeli emisja ze źródła jest odprowadzana więcej niż jednym emitorem oraz emisja, parametry wprowadzania emisji z poszczególnych emitorów źródła są niezróżnicowane, to pomiar należy realizować dla wybranego jednego referencyjnego emitora. Poziom „niezróżnicowane” oznacza różnicę w wartościach emisji, parametrach wprowadzania emisji pomiędzy emitorami – nie wyższą niż 5%.

8. Wskazanie propozycji rozwiązań regulacyjnych do wdrożenia w ustawodawstwie krajowym.

Propozycje rozwiązań regulacyjnych do wdrożenia w ustawodawstwie krajowym wynikają z dotychczasowych wywodów opracowania. W ramach prawnego uregulowania problemu uciążliwości zapachowej w kontekście korzystania ze środowiska proponuje się rozwiązanie w naszej ocenie najprostsze i elastyczne, jako celowe na pierwszy etapie podjęcia próby prawnego unormowania analizowanego zagadnienia. Rozwiązanie to jest zasadniczo oparte na odwołaniu się do już obowiązujących mechanizmów administracyjnych i instytucji prawnych prawa ochrony środowiska, jakie w obecnym ustawodawstwie odnoszą się do wartości odniesienia niektórych substancji w powietrzu oraz administracyjno-prawnej regulacji dotyczącej działalności podmiotów wprowadzających substancje (gazy i pyły) do powietrza.

Biorąc pod uwagę dotychczasowe rozważenia i propozycję zmian w związku z wprowadzeniem rozwiązań regulacyjnych w przedmiotowym zakresie, poniżej przedstawiono kluczowe zagadnienia wymagające uwzględnienia:

1. Celem projektowanych regulacji powinno być w pierwszej kolejności określenie wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu, w formie zbliżonej do istniejących już regulacji w zakresie poziomów odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu, tj. skorzystanie z upoważnienia ustawowego do wydania stosownego rozporządzenia na podstawie art. 222 ust. 5 POŚ – z uwzględnieniem wytycznych niniejszego opracowania. Do rozważenia pozostaje kwestia (w celu nadania wagi projektowanym regulacjom) zamiany obecnego upoważnienia z fakultatywnego („może określić”) na obligatoryjne („określi”).
2. W ramach przedmiotowego rozporządzenia (projektowanej formy regulacji), mając na uwadze jego fakultatywne elementy określone obecnie w art. 222 ust. 7 ustawy POŚ, nie przewiduje się na obecnym etapie określania ścisłego wykazu instalacji, dla których ilość gazów lub pyłów dopuszczonych do wprowadzania do powietrza ustala się, uwzględniając wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu. Jak wyjaśniano w ramach niniejszego opracowania, tworzenie takiej regulacji czy określanie wykazu działalności/instalacji z góry objętych projektowaną regulacją jawi się jako niecelowe z uwagi na brak możliwości przewidzenia, jakie rodzaje procesów w ramach korzystania ze środowiska mogą powodować uciążliwość zapachową i wymagają regulacji.
3. Kolejnym elementem zmian w obowiązującym ustawodawstwie winno być dostosowanie (do rozważenia i oceny w każdym indywidualnym przypadku na etapie opracowywania projektu regulacji) przepisów regulujących poszczególne obowiązki podmiotów korzystających ze

środowiska, jak również organów kontrolujących i nadzorujących w zakresie prawa ochrony środowiska, w celu zapewnienia (i uniknięcia w tym zakresie wątpliwości), iż regulacje te będą miały zastosowanie i będą skuteczne także w odniesieniu do wprowadzania substancji zapachowych do powietrza. W tym zakresie nie będzie natomiast w naszej ocenie konieczna zmiana nazwy obecnego pozwolenia sektorowego uregulowanego w art. 220 i art. 221 ustawy POŚ (np. zmiana pozwolenia na wprowadzanie do powietrza, gazów lub pyłów z instalacji na pozwolenie na wprowadzanie do powietrza, gazów, substancji zapachowych lub pyłów z instalacji). Należy wskazać, iż już przy obecnym kształcie ww. przepisów ustawodawca w art. 222 ust. 5 ustawy POŚ przewidział możliwość wydania rozporządzenia w sprawie określenia wartości odniesienia dla substancji zapachowych w powietrzu, zakładając, iż w razie przyjęcia takiego rozporządzenia artykuły 220 i 221 ustawy o POŚ (jak również wszelkie inne przepisy odnoszące się do tego pozwolenia sektorowego) będą miały w obecnym kształcie zastosowanie także do sytuacji emitowania substancji zapachowych do powietrza. Powyższa zależność upraszcza możliwość oparcia administracyjno-prawnej regulacji uciążliwości zapachowej o instytucję obecnego pozwolenia sektorowego na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, która jest proponowana w ramach niniejszego opracowania.

4. Konieczne będzie także dokonanie stosownych zmian w rozporządzeniu z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie przypadków, w których wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji nie wymaga pozwolenia, chociażby w celu odniesienia do substancji zapachowych obecnej regulacji § 1 ust. 3 i 4 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie przypadków, w których wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji nie wymaga pozwolenia, tak aby zapisy te obejmowały dodatkowy odnośnik do wykazu wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu (zob. też pkt 4.2 opracowania).
5. Efektem wprowadzenia powyższych regulacji powinna być zasada, iż podmiot rozpoczynający eksploatację instalacji powodującej wprowadzanie substancji zapachowych do powietrza (analogicznie jak obecnie podmiot eksploatujący instalację, w związku z którą do powietrza wprowadzane są gazy lub pyły) powinien wystąpić o uzyskanie stosownego pozwolenia sektorowego, jeśli w związku z tą eksploatacją miałyby dojść do przekroczenia określonych dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu albo wartości odniesienia (na zasadach analogicznych jak w rozporządzeniu z dnia 2 lipca 2010 r. § 1 ust. 3 i 4). Decyzję w zakresie złożenia takiego wniosku podmiot powinien podjąć w związku z planowanym rozpoczęciem eksploataowania instalacji, w oparciu o własne badania i na własne ryzyko (np. ryzyko prowadzenia działalności bez stosownego pozwolenia).
6. Analogiczna zasada obowiązywałaby w stosunku do instalacji już eksploatowanych w momencie wejścia w życie projektowanej regulacji, tzn. podmioty takie winny we własnym zakresie ustalić występowanie sytuacji ewentualnych przekroczeń nowo określonych norm i podjąć na tej podstawie decyzję o wystąpieniu o pozwolenie sektorowe. Na podjęcie tej decyzji podmiotom już funkcjonującym winien zostać przyznany stosowny okres dostosowawczy (np. 6 miesięcy – analogicznie jak w art. 220 ust. 3 pkt 2 ustawy POŚ).
7. Na tym etapie, podobnie jak przy obecnej regulacji pozwolenia sektorowego na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, podmiot rozpoczynający eksploatację instalacji lub już funkcjonujący w momencie wejścia w życie przepisów powinien wykonać (jeśli stwierdzi istnienie takiego obowiązku na podstawie własnych analiz) dokumentację obejmującą wniosek o wydanie pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza zgodnie z zakresem art. 221 ustawy

- POŚ (z uwzględnieniem projektowanych zmian). W ramach sporządzonej dokumentacji obiekt badany przeprowadza analizę pod kątem występowania uciążliwości zapachowej (w trybie i zakresie opisanym zgodnie z projektowanymi regulacjami tj. z uwzględnieniem wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu) i wskazuje emisję graniczną, którą przewiduje wprowadzić do środowiska uwzględniając wartości odniesienia dla substancji zapachowych w powietrzu.
8. W sposób identyczny, jak w przypadku uzyskania pozwolenia na wprowadzania gazów i pyłów do środowiska, każdy badany obiekt pod kątem uciążliwości zapachowej powinien być zobowiązany do przedstawienia dokumentacji obrazującej rozkład wszystkich zidentyfikowanych substancji zapachowych wraz z określeniem uzyskanych poziomów odniesienia dla substancji zapachowych na terenach wrażliwych. Jednocześnie ustalając warunki wprowadzenia emisji i poziom emisji przewidziany do wprowadzenia uwzględniając wymagany do zachowania standard jakości środowiska. W przypadku, gdy badany obiekt nie wykazuje, że emisja substancji zapachowych wprowadzanych do powietrza nie powoduje przekroczenia 50% dopuszczalnych uśrednionych dla 1 godziny poziomów odniesienia dla substancji zapachowych w powietrzu (standardu), wtedy nie występuje obowiązek ustalenia granicznej emisji i warunków wprowadzenia emisji dla obiektu na podstawie pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza.
 9. Dotychczas opisany etap regulacji i procedury dotyczy działań i decyzji samego podmiotu korzystającego ze środowiska – tj. w oparciu o własne analizy i na własny koszt podmiot ten ustala, czy istnieje dla projektowanej przez niego działalności (nowy podmiot) lub już prowadzonej (istniejący podmiot) – w związku z uchwaleniem nowych regulacji i ich wejściem w życie – obowiązek uzyskania pozwolenia sektorowego (względnie – w odniesieniu do podmiotu już posiadającego pozwolenie w warunkach braku obowiązywania rozporządzenia wydanego na podstawie art. 222 ust. 5 ustawy o POŚ) – uzyskania zmiany posiadanego zezwolenia sektorowego poprzez rozszerzenie go o ustalenie granicznej emisji i warunków wprowadzania do powietrza substancji zapachowych.
 10. Dalszy etap regulacji i procedury obejmuje już kwestie związane z faktycznym funkcjonowaniem obiektów – czy to nowych, czy to już istniejących w momencie wejścia w życie projektowanej regulacji) i dotyczy kwestii działań organów kontrolnych i nadzorczych w kontekście wystąpienia problemu uciążliwości zapachowej na danej instalacji.
 11. A *contrario* – obiekty, których działalność nie powoduje uciążliwości zapachowej, przestają być przedmiotem zainteresowania nowych regulacji do czasu, aż taka uciążliwość zostanie zgłoszona lub stwierdzona w trybie projektowanych przepisów.
 12. W tym względzie odwołujemy się do wcześniejszych wywodów opracowania i opisanej w nim proponowanej metody ustalenia determinanty działań administracyjnych w przypadku występowania problemu uciążliwości zapachowej – w postaci skarg/zgłoszeń pełnoletnich osób zamieszkałych na terenie oddziaływania obiektu. Szczegółowy opis propozycji zawarty jest w części 4.1. opracowania.
 13. Przy uzyskaniu referencyjnej liczby zgłoszeń odnośnie występowania uciążliwości zapachowej danej instalacji (proponowana wartość referencyjna – min. 50%) organ nadzorujący (po uprzednim ustaleniu, iż objęty zgłoszeniem obiekt stanowi instalację w rozumieniu art. 3 pkt 6 ustawy POŚ) powinien wszcząć postępowanie bez zbędnej zwłoki (działanie obligatoryjne; quasi tryb wnioskowy). W przypadku, gdy referencyjna liczba zgłoszeń będzie na poziomie niższym niż wymagana, wtedy organ nadzorujący może wszcząć postępowanie na podstawie badania

zasadności zgłoszeń (w przypadku przekroczenia wartości referencyjnej nie jest badana zasadność zgłoszeń, jedynie ich autentyczność celem weryfikacji osiągnięcia poziomu referencyjnego liczby zgłoszeń). W przypadku ustalenia, iż dany obiekt czy miejsce objęte zgłoszeniem nie stanowi instalacji w rozumieniu art. 3 pkt 6 ustawy o POŚ (np. zgłoszenie dot. rolnika nawożącego pola), organ odstępuje od wszczęcia postępowania w przedmiocie opisanym w kolejnym punkcie, co oczywiście nie stoi na przeszkodzie podjęciu przez organ innych działań przewidzianych w ustawie o POŚ w stosunku do takiego obiektu/podmiotu korzystającego ze środowiska inaczej niż poprzez instalację (np. art. 362 ustawy o POŚ).

14. W pierwszej kolejności proponowane rozwiązania zakładają wydanie przez organ decyzji na podstawie art. 237 ustawy o POŚ (z uwzględnieniem także art. 240 i art. 241 ustawy) tj. decyzji o zobowiązaniu podmiotu do sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego. Projektowana regulacja zakłada (aczkolwiek nie będzie to narzucone), iż ww. instytucja prawna w sposób najwłaściwszy przysłuży się zakładanym celom. Mamy jednocześnie świadomość, iż przedmiotowa decyzja wydawana jest w przypadku stwierdzenia okoliczności wskazujących jedynie na możliwość negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko, co za tym idzie, w przypadkach, gdy dojdzie do stwierdzenia zaistnienia takich okoliczności, które w stopniu niewątpliwym wskazują na negatywne oddziaływanie instalacji na środowisko przeprowadzanie przeglądu ekologicznego staje się zbędne, a konieczne jest podjęcie innych czynności przewidzianych prawem celem wyeliminowania negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko¹⁹. Niemniej jednak z uwagi na specyfikę regulowanego zagadnienia, jak również przy założeniu, iż projektowana regulacja jest jedynie pierwszym krokiem w celu stopniowego eliminowania prawnymi metodami problemu występowania uciążliwości zapachowej, przewidujemy, iż na tym etapie sporządzanie przeglądu ekologicznego powinno z zasady poprzedzać dalsze czynności kontrole lub nadzorcze ze strony organów ochrony środowiska (choć jednocześnie nie zakładamy, iż projektowana regulacja będzie wyłączać możliwość zastosowania innych czynności przewidzianych prawem celem wyeliminowania negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko, w tzw. „oczywistych” przypadkach; zakładamy jedynie, iż w tej materii trudno w praktyce o „oczywiste” przypadki).
15. Odwołanie się do instytucji przeglądu ekologicznego wymusza stosowną zmianę art. 237 ustawy o POŚ już z tego względu, aby w przypadku przekroczenia referencyjnej liczby zgłoszeń wydanie takiej decyzji stawało się obligatoryjne, a nie - jak obecnie dla wszystkich przypadków objętych tym przepisem – możliwe. Wydaje się także celowe ustawowe wprowadzenie obowiązku (lub co najmniej możliwość) wyznaczania przez organ w decyzji o nałożeniu obowiązku sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego terminu, w jakim wykonanie tego obowiązku powinno nastąpić. Wprawdzie już obecnie w literaturze przedmiotu przyjmuje się, iż w decyzji wydawanej na podstawie art. 237 ustawy o POŚ można określić termin wykonania przeglądu, jednakże wskazuje się jednocześnie *de lege ferenda*, iż należałoby w tym zakresie uzupełnić przepisy ustawy²⁰. Z uwagi na cel projektowanej regulacji wniosek ten wydaje się tym bardziej uzasadniony.

¹⁹ Na taką zależność słusznie zwrócił uwagę m. in. NSA w wyroku z dnia 17 stycznia 2023 r. sygn. akt II OSK 1561/21; z drugiej strony słusznie wskazuje się w orzecznictwie, iż nawet wystąpienie negatywnych skutków z instalacji – czyli nie tylko możliwe ich wystąpienie – tym bardziej uprawnia organ ochrony środowiska do zobowiązania korzystającego ze środowiska do opracowania przeglądu ekologicznego – zob. wyrok WSA w Poznaniu z dnia 3 czerwca 2008 r. sygn. akt II SA/Po 78/2008.

²⁰ Tak: Z. Bukowski [w:] Z. Bukowski, E. Czech, K. Karpus, B. Rakoczy, Prawo ochrony środowiska. Komentarz, LexisNexis 2013 – el.

16. Przy braku wymaganej liczby zgłoszeń właściwy organ nadzorujący dokonuje we własnym zakresie ocenę zasadności zgłoszeń (także w oparciu o dane dotyczące charakterystyki występującego zapachu i jego częstotliwości wynikające z treści zgłoszeń) i na tej podstawie podejmuje decyzję (fakultatywnie) o nałożeniu obowiązku sporządzenia przeglądu ekologicznego.
17. Zasadniczym celem sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego w świetle projektowanych regulacji powinno być ustalenie (w przypadku zgłaszania uciążliwości) czy potwierdzona została okoliczność negatywnego oddziaływania na środowisko w aspekcie zapachowym. Taka jest zresztą istota tego przeglądu, który sporządzany jest już w samej tylko sytuacji, gdy zachodzi możliwość wystąpienia zagrożeń, natomiast wnioski wypływające z dokonanego przeglądu mają zasadniczo służyć potwierdzeniu lub zaprzeczeniu tej tezie²¹.
18. W orzecznictwie wskazuje się także, iż przegląd ekologiczny może być (ale nie musi) dowodem w postępowaniu dotyczącym ustaleń w przedmiocie negatywnego wpływu na środowisko²². Jak wskazał z kolei WSA w Krakowie: „mówiąc o celach, jakim służyć ma nałożenie obowiązku wynikającego z art. 237 p.o.ś. wskazać należy przede wszystkim na postępowanie zmierzające do utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania (art. 135 ustawy), postępowaniu w sprawie wydania tzw. decyzji naprawczej (art. 362 ustawy), oraz postępowaniu mającym na celu ustalenie programu dostosowawczego (art. 426 ust. 4 pkt 2 ustawy)”²³.
19. Analogiczny cel sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego zachodzi w analizowanym przypadku. Ustalając zakres przeglądu w oparciu o art. 238 do art. 241 ustawy POŚ właściwy organ wskazuje na konieczność dokonania przeglądu na potrzeby ustalenia wielkości emisji substancji zapachowych do powietrza związany z utrzymaniem wartości odniesienia dla substancji zapachowych. Na podstawie wykonanego przeglądu weryfikowana jest możliwość przekraczania dopuszczalnych wartości odniesienia dla substancji zapachowych w powietrzu na terenach wrażliwych, a w efekcie zaplanowane są czynności do wdrożenia w ramach dostosowania obiektu do ustalonych wartości odniesienia.
20. W ramach przeglądu wykonuje się badania jakościowe i ilościowe emisji substancji zapachowych (zgodnie z wytycznymi określonymi w ramach niniejszego opracowania – por. w szczególności pkt 4.8 opracowania) i na podstawie tych wyników przeprowadza się metodą referencyjną obliczenia i wyznacza faktycznie wartości odniesienia substancji w powietrzu, zgodnie z obecną emisją (por. pkt 4.9 opracowania). Odbywa się to nadal w ramach przeglądu ekologicznego i na koszt podmiotu korzystającego ze środowiska.
21. W trakcie przeglądu ekologicznego może zostać także ustalone, że w ramach badanego obiektu występuje zbyt duży udział emisji niezorganizowanej, co uniemożliwia przeprowadzenie miarodajnych badań jakościowe i ilościowe emisji substancji zapachowych (por. pkt 4.7 opracowania). W takiej sytuacji właściwy organ nadzorujący może wydać stosowną decyzję naprawczą w trybie art. 362 ustawy POŚ, nakazującą zorganizowanie emisji do wymaganego prawem poziomu (proponujemy wprowadzenie wymogu zorganizowania emisji do poziomu 70%). W tym kontekście odpowiedniego dostosowania wymaga treść art. 362 ustawy o POŚ. Po upływie terminu wyznaczonego decyzją naprawczą na zorganizowanie emisji, wydawana jest ponownie decyzja nakładająca obowiązek ponownego przeprowadzenia przeglądu ekologicznego z uwzględnieniem pkt 19 i 20 powyżej. Alternatywnym rozwiązaniem w powyżej sytuacji może być

²¹ Por. wyrok WSA w Warszawie z dnia 15 marca 2021 r. sygn. akt IV SA/Wa 123/21

²² Por. wyrok NSA z 9 września 2011 r., II OSK 1263/2010

²³ Wyrok z dnia 7 lipca 2009 r. sygn. akt II SA/Kr 670/09

wprowadzenie możliwości fakultatywnego wydania przez organ, na uzasadniony wniosek podmiotu objętego przeglądem, postanowienia o wydłużeniu (względnie – wstrzymaniu biegu) terminu na wykonanie przeglądu ekologicznego, w sytuacji wyżej opisanej (konieczność zorganizowania emisji). W przypadku niedostosowania się do ustalenia zorganizowania emisji, działalność obiektu jest wydać decyzję naprawczą o której mowa w art.362 ustawy POŚ nakazującą odpowiednie zorganizowanie emisji do wymaganego poziomu. W przypadku gdy podmiot nie wykonuje decyzji naprawczej, podlega ona egzekucji na zasadach ogólnych (np. grzywna w celu przymuszenia). Ponadto, można rozważyć w tej sytuacji także wstrzymanie działalności na podstawie art.364 lub wstrzymanie użytkowania instalacji na podstawie art.367 ustawy POŚ (wymagane może być dostosowanie obecnej treści w/w przepisów celem zapewnienia iż będą one miały zastosowanie do analizowanego przypadku).

22. W efekcie przeglądu ekologicznego (lub ponownego przeglądu w sytuacji opisanej w pkt 21 powyżej) – organ uzyskuje informację, czy następują przekroczenia wartości odniesienia dla substancji zapachowych określone projektowanym rozporządzeniem, a zatem ustala czy obiekt faktycznie powoduje uciążliwość zapachową. Powyższe, jak zaznaczono, pozwala na ustalenie istnienia potrzeby działań naprawczych do wdrożenia w ramach dostosowania obiektu do ustalonych wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu.
23. Ogólną podstawą prawną do określenia zakresu tych działań oraz terminu ich wprowadzenia powinien być ponownie wspomniany wyżej art. 362 ustawy o POŚ. Niemniej jednak należy mieć jednocześnie na względzie, iż jak wynika z orzecznictwa sądów administracyjnych, przepis ten ma charakter uzupełniający i powinien być stosowany wtedy, gdy inne normy nie przewidują bardziej szczegółowych rozwiązań; tak wskazał przykładowo NSA, z kolei WSA w wyroku zauważył, iż *„Rozwiązanie z art. 362 p.oś. należy uznać za sui generis regulację ramową, która może być stosowana wówczas, gdy oceniany zakres korzystania ze środowiska nie mieści się przedmiotowo w innych regulacjach z zakresu ochrony środowiska zobowiązujących do minimalizowania negatywnego oddziaływania na środowisko. Inaczej mówiąc regulacja ta ma charakter uzupełniający i powinna być stosowana wtedy, gdy inne normy nie przewidują bardziej szczegółowych rozwiązań.”*²⁴²⁵.
24. W tym względzie należy wskazać, iż stwierdzenie przez organ, na skutek przeprowadzenia przeglądu ekologicznego, iż nastąpiły przekroczenia wartości odniesienia dla substancji zapachowych określone projektowanym rozporządzeniem, może być równoznaczne z uznaniem, iż:
 - dany podmiot powinien uzyskać pozwolenie sektorowe na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza (dotyczy podmiotów, które nie wystąpiły o takie zezwolenie w warunkach określonych w pkt 5 niniejszego wyliczenia, również w trakcie/w związku z otrzymaniem decyzji zobowiązującej do przeprowadzenia przeglądu ekologicznego)
 - dany podmiot, posiadający ww. pozwolenie sektorowe, narusza jego warunki lub też przyjęte/podane przez niego wartości emisji będące podstawą do wyliczenia wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu są nieprawidłowe (niezgodne z faktycznym poziomem emisji).
25. W takim przypadku powinno nastąpić skierowanie sprawy do organu właściwego na gruncie art. 367 ustawy POŚ (organ kontrolujący) w celu rozważenia zasadności wydania decyzji wstrzymującej użytkowanie instalacji albo (w razie wniosku podmiotu objętego postępowaniem) – wyznaczenia

²⁴ Wyrok z dnia 23 kwietnia 2020 r. sygn. akt II OSK 636/19.

²⁵ Z kolei WSA w Łodzi w wyroku z dnia 7 października 2025 r. sygn. akt II SA/Łd 393/25

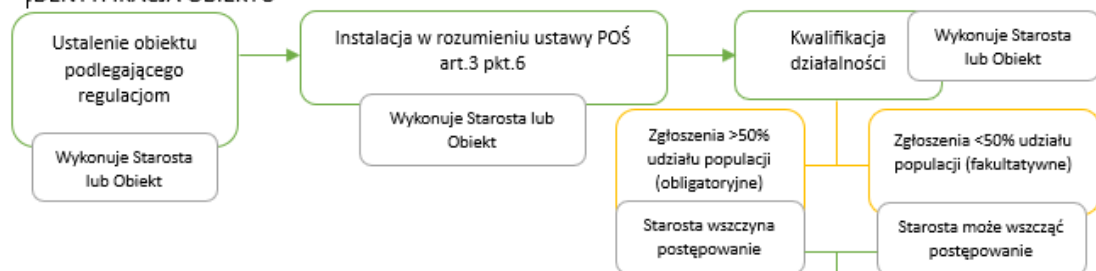
terminu na usunięcie naruszeń, w tym na uzyskanie stosownego pozwolenia. W ramach prowadzonego postępowania organ mógłby, zgodnie z regułami postępowania dowodowego ustawy KPA przeprowadzić własne badania mające na celu zweryfikowanie poziomów emisji deklarowanych przez podmiot (czy to w ramach uzyskanego pozwolenia, czy to w ramach przeglądu ekologicznego).

26. W każdym przypadku (tj. zarówno przy stosowaniu art. 362 ustawy o POŚ jak i art. 367 ustawy o POŚ), termin na dokonanie czynności naprawczych lub usunięcie naruszenia winien być zróżnicowany w zależności od tego, czy mamy do czynienia z podmiotem, który rozpoczął eksploatację instalacji już pod uregulowaniem prawnym wartości odniesień dla substancji zapachowych, tj. rozpoczął działalność ze świadomością (domniemanie znajomości prawa) obowiązywania takich standardów (okres krótszy – 2 lata; por. pkt 4.2 opracowania) czy z podmiotem, który eksploatował instalację w momencie zmian przepisów (okres dłuższy – 4 lata; por. pkt 4.2 i pkt 5 opracowania).
27. Dalsza kontrola przestrzegania realizacji pozwolenia sektorowego (uzyskanego lub zmienionego) następuje już z uwzględnieniem obowiązujących obecnie regulacji, analogicznie jak w odniesieniu do pozwoleń objętych obecnym zakresem art. 221 ustawy POŚ, w szczególności w oparciu o przepisy zawarte w Tytule V ustawy POŚ (opłaty za korzystanie ze środowiska, administracyjne kary pieniężne), wspomniany już art. 367 ustawy o POŚ, a także przepisy art. 193 i n. ustawy o POŚ określające warunki, pod którymi może dojść do cofnięcia wydanego pozwolenia sektorowego.
28. Schemat postępowania obrazuje diagram stanowiący Załącznik nr 2 do opracowania.

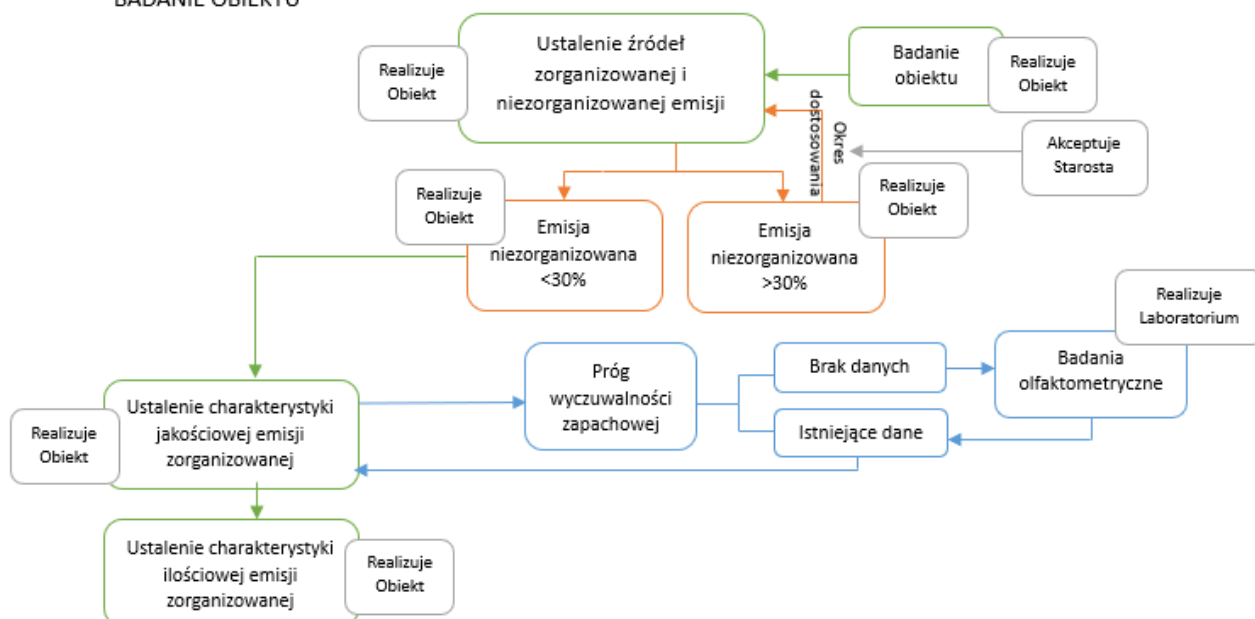
SCHEMAT BLOKOWY POSTĘPOWANIA

Objaśnienia: Organ (Starosta) realizuje zadanie związane z przestrzeganiem przepisów przez obiekty.
Organ (WIOŚ) nadzoruje wykonanie obowiązków wynikających z przepisów przez obiekty.
(Obiekt) stanowi badany obiekt w rozumieniu regulacji.
(Laboratorium) stanowi wiodącą jednostkę badawczą do określenia progu wyczuwalności zapachowej substancji.

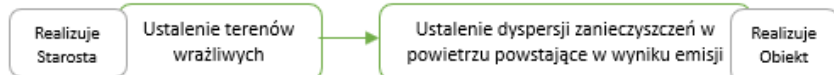
IDENTYFIKACJA OBIEKTU

BADANIE OBIEKTU

OCENA

OBWAROWANIA PRAWNE

KONTROLA PRZESTRZEGANIA

